

KRONIKA ZAKLADE NIZOZEMSKA – HRVATSKA 1991. – 2013.

2. Dio - Aktivnosti u 1991. godini

Sadržaj

I.	Aktivnosti u 1991. godini	str. 3
1.	Rujan 1991.	str. 3
1.1.	Priopćenje za javnost i Informativni list br. 1	str. 3
1.2.	Introdukcija parlamentarne delegacije Hrvatskog sabora u nizozemski parlament	str. 4
1.3.	Akcija Medicinska pomoć žrtvama rata	str. 6
1.4.	Javna tribina Rat i nasilje u Hrvatskoj, Kosovu i Sloveniji	str. 6
1.5.	Kontakti s Hrvatima i Nizozemcima simpatizerima S.N.K.	str. 11
1.6.	Akcija Pomoć Hrvatskoj	str. 12
1.7.	Kontakti s hrvatskim organizacijama	str. 13
2.	Listopad 1991.	str. 13
2.1.	Pismo zastupnicima nizozemskog parlamenta	str. 13
2.2.	2 sjednica uprave - pitanje priznavanje hrvatske samostalnosti	str. 15
2.3.	Koordinacija sakupljanja humanitarne pomoći	str. 17
2.4.	Razgovor u tajništvu Rimokatoličke Crkve u Nizozemskoj	str. 17
2.5.	Prva pošiljka humanitarne pomoći	str. 19
2.6.	Suradnja s Ministarstvom informiranja	str. 19
2.7.	Matica hrvatska	str. 20
2.8.	B. Bošnjaković traži hitno iznošenje stava S.N.K. u javnost	str. 20
3.	Studenj 1991.	str. 20
3.1.	Poziv na humanitarnu pomoć Hrvatskoj	str. 20
3.2.	Sastanak s Odborom Priznanje Slovenije	str. 23
3.3.	Savjetovanje i diskusija o programskom smjeru i načinu rada	str. 23
3.4.	Član Hrvatskog vijeća Evropskog pokreta	str. 23
3.5.	Apel za zaustavljanje nasilja i poštivanje prava na samostalnost Hrvatske	str. 23
3.6.	Humanitarna pomoć poslana Kriznom štabu Slavonije	str. 24
3.7.	3. sjednica uprave – razjašnjenje ciljeva zaklade	str. 24
3.8.	Pismo kritike Davora Raića na aktivnosti zaklade	str. 25
3.9.	Nezadovoljstvo Desiree Swaneveld	str. 25
3.10.	Osnovana još jedna Zaklada – Prijatelji Hrvatske	str. 26

3.11.	Studentska tribina u Tilburgu–skidanje jugoslavenske zastave	str. 26
3.12.	Dr. Marko Veselica u Den Hagu	str. 26
3.13.	Pismo kritike Nine Fermin-Peternel na rad zaklade	str. 27
3.14.	Pismo članovima parlamenta – imenujte napadača imenom i prezimenom	str. 29
3.15.	Formiranje Radne grupe za informiranje	str. 29
3.16.	Parlamentarna komisija za vanjske poslove zainteresirana za posljedice ekonomskih sankcija EZ	str. 30
3.17.	Pax Christi Nederland – poziv na razgovor	str. 30
3.18.	Pismo Nikole Rašića članovima uprave	str. 30
3.19.	Aktivnosti oko humanitarne pomoći se šire	str. 31
3.20.	Pismo Desirée Swaneveld članovima uprave – najava ostavke	str. 31
4.	Prosinac 1991.	str. 33
4.1.	2. broj Vjesnika Zaklade	str. 33
4.2.	Suradnja s medijima Radne grupe za informiranje	str. 33
4.3.	Zabilješka Désirée Swaneveld o programskom smjeru i načinu rada	str. 34
4.4.	Medicinska i humanitarna pomoć Kliničkom bolničkom centru Rijeka	str. 34
4.5.	Demonstracije u Maastrichtu 9. prosinca 1991	str. 35
4.6.	Skupljanje odjeće u Zevenbergenu od 9. – 18. prosinca za žrtve rata u Hrvatskoj	str. 35
4.7.	Transport humanitarne pomoći Mensen in Nood/Caritas Neerlandica u Zagreb	str. 35
4.8.	Pismena ostavka Désirée Swaneveld na funkciju predsjednika i članstvo u upravi Zaklade	str. 36
4.9.	Intervencija za Renea Matouška po njegovu zarobljavanju u Vukovaru	str. 36
4.10.	4. sjednica Uprave Zaklade–ostavka i izbor novog predsjednika Zaklade	str. 37
4.11.	Sastanak i razgovor s Pax Christi Nederland	str. 39
4.12.	Pisma iz Nizozemske za Hrvatsku završavaju u Beogradu	str. 40
4.13.	Ucijenjivanje iz Prve nizozemske dobrovoljačke jedinice	str. 41
4.14.	Humanitarna pomoć za izbjeglice u Opatiji	str. 44
4.15.	Humanitarna pomoć “Božić u Hrvatskoj” za gardiste u Sunji i okolici	str. 44
4.16.	Statistika tajništva Zaklade za 1991. godinu	str. 44
4.17.	Financijski pregled za 1991. godinu	str. 44

I. Aktivnosti u 1991. godini

Od 24. svibnja 1990. kada sam u Zevenbergenu s Desiree Swaneveld započeo razgovor o osnivanju zaklade pa sve do 1. rujna 1991. kad je zaklada formalno osnovana, razdoblje je aktivnosti na osnivanju zaklade. Pisma i apeli političarima i organima vlasti te demonstracije u Den Hagu 5. srpnja 1991. iznimka su. Po stjecanju javno-pravne osobnosti započeo je intenzivan rad zaklade. Razvoj prilika u Hrvatskoj stavio nas je pred velike izazove i tražio od nas djelovanje. Nije išlo sve jednostavno. Događaji otkrivaju naše izbore.

1. Rujan 1991.

1.1. Priopćenje za javnost i Informativni list br. 1

Već 3. rujna primio sam od Desiree Swaneveld telefaxom listu značajnih institucija i osoba u Nizozemskoj s brojevima telefona i telefaksa i kopiju koncepta Priopćenja za javnost i koncept 1. broja Informativnog lista zaklade (rujan 1991) poslatima Nikoli Rašiću, koji je trebao obaviti lekturu teksta i Davoru Raiću, koji se trebao pobrinuti o grafičkom izgledu. U priopćenju za javnost informiralo se o osnivanju zaklade, ciljevima, aktivnostima u vezi rata: o akciji medicinska pomoć 'Nizozemska-Hrvatska'; uvođenje hrvatskih saborskih zastupnika u nizozemski parlament; informiranju o aktualnim događanjima i pozadini događanja u Hrvatskoj. Predstavilo se buduće aktivnosti zaklade: 1. Vjesnik zaklade koji će objavljivati informacije o povijesti, kulturi, društvenom i ekonomskom razvoju, 2. predavanjima, simpozijima, 3. informativno-dokumentarnom centru, 4. izložbama, 5. glazbeno-plesnim priredbama. Predstavljani su podaci o predsjedniku, tajniku i tajništvu, blagajniku i žiro računu zaklade. Izvijestilo se na koji se način zakladu može financiji poduprijeti: godišnjim donatorstvom s 50 guldena a školarci i studenti s 25 guldena. Obavijestilo se i o Medicinskoj akciji zaklade i predstavljani su podaci o koordinatoru akcije i pozivom na doniranje za tu akciju.

Informativnim listom br. 1, rujan 1991, na nizozemskom i hrvatskom jeziku informiralo se što je zaklada, koji su zakladini ciljevi, tko stoji iza zaklade, i o aktivnostima: *Medicinska pomoć* "Nizozemska-Hrvatska" za žrtve rata u Hrvatskoj; *Predstavljanje delegacije Sabora Republike Hrvatske* u Drugom domu parlamenta Nizozemske 4. rujna 1991.; o *apelima* upućenima nizozemskim vlastima i Europskoj Zajednici. Najavila se *forumska diskusija* 'Rat i nasilje u Hrvatskoj, Kosovu i Sloveniji' planirana za 27. rujna u Zevenbergenu i *forumska diskusija* u pripremi *Upotreba i zloupotreba medija*. Informiralo se o planovima aktivnosti na dulji rok: *Informativni list* sa sadržajima iz povijesti, kulture te s društvenim i gospodarskim temama; *Informativno-dokumentacijski centar*; *Predavanja i simpoziji*; *Glazbene i plesne priredbe*. Informiralo se gdje se mogu dobiti informacije, podaci o predsjedniku, tajniku i tajništvu, blagajniku i bankovnom i poštanskom žiro računu. Informiralo se kako se zaklada može financijski podržati, godišnjom donacijom s 50 guldena i učenici, studenti i nezaposleni s 25 guldena godišnje a Medicinsku pomoć donacijama.

Priopćenje za javnost i Informativni list br. 1 počeli smo telefaxom ili poštom slati na dostupne nam adrese pojedinaca i hrvatske organizacije u Nizozemskoj.

1.2. **Introdukcija parlamentarne delegacije Hrvatskog sabora u nizozemski parlament**

Već na osnivačkoj sjednici zaklade 1. rujna Desiree Swaneveld je obavijestila o dolasku parlamentarne delegacije iz Hrvatske i Slovenije i njihovoj introdukciji u nizozemski parlament. U delegaciji iz Hrvatske su bili Miljenko Žagar iz HDZ-a, Hrvoje Kačić, nezavisni član Sabora, Jadranko Mijalić iz HSLS-a i Ljerka Ercegović iz SDP-a. Na pozivu delegacije iz Hrvatske radila je Desiree Swaneveld s Antonom Oosting iz *Odbora za priznanje Slovenije* koji je bio angažiran oko poziva slovenskih parlamentaraca. Nisam siguran ali mislim da ih je pri pozivu angažirao *Jan Dirk Blaauw* (VVD – narodna stranka za slobodu i demokraciju) predsjedavajući Parlamentarne komisije za vanjske poslove nizozemskog parlamenta pripremajući sjednicu komisije s ministrom vanjskih poslova Hansom van den Broekom 4. rujna, zabrinut za rasplamsavanje rata u Hrvatskoj, političke i vojne prilike u Jugoslaviji.

Desiree mi je ispričala poteškoće oko sastavljanja hrvatske delegacije jer je *Žarko Domljan* predsjednik Sabora inzistirao na delegaciji isključivo sastavljenoj od članova HDZ-a. Desiree ga je uspjela uvjeriti da je bolje u interesu Hrvatske ukoliko delegacija bude sastavljena od predstavnika različitih stranaka, na što je *Žarko Domljan* pristao. Delegacija je stigla 3. rujna navečer avionom u zračnu luku Schiphol Amsterdam gdje ih je dočekala Desiree Swaneveld. Pri samom dolasku dogodio se incident. HDZ iz Zagreba je obavijestio HDZ u Amsterdamu/Rotterdamu o dolasku delegacije u Nizozemsku. Nekoliko članova HDZ-a je također čekalo dolazak delegacije. Po dolasku Desiree je pristigle članove delegacije pozdravila i htjela s njima na put do prenočišta. Međutim, umiješali su se prisutni članovi HDZ-a te su htjeli Desiree odvratiti od njezina nauma i delegaciju povesti svojim putem. Desiree im je odgovorila, *u redu, vodite ih vi*. Ubrzo su shvatili da ne znaju kamo bi ih vodili. Članovi delegacije primjetili su o čemu se radi pa su se odlučili krenuti s Desiree koja ih je autom dovela u hotel *Nieuw Minerva* u centru Leidena gdje im je bio organiziran smještaj i gdje su prenočili.

4. rujna rano ujutro krenuo sam autom iz Zevenbergena za Leiden i našao se zajedno s Nikolom Rašićem kod Desiree Swaneveld u Hof Eva van Hoogeveen 10 gdje smo dočekali i pozdravili članove delegacije Hrvatskog sabora i od Desiree dobili informaciju o jučerašnjem incidentu. Nakon kratkog susreta i predstavljanja krenuli smo automobilima prema Den Hagu i zgradi nizozemskog parlamenta. Ispred dvorane u kojoj se trebala održati sjednica Parlamentarne komisije za vanjske poslove pozdravili smo se sa članovima iz slovenske delegacije i prisutnima iz 'Odbora Priznanje Slovenije'. Nakon što su u dvoranu ušli članovi Parlamentarne komisije i sjeli na svoja mjesta u dvoranu smo pozvani i mi s delegacijom Hrvatske i Slovenije. Predsjedavajući Parlamentarne komisije Jan Dirk Blaauw otvorio je u 11.00 sati sjednicu pozdravom i istaknuo da će na početku sjednice biti predstavljeni članovi parlamentarnih delegacija iz Hrvatske i Slovenije koji će prisustvovati dijelu sjednice Parlamentarne komisije. Dao je riječ Zakladi Nizozemska-Hrvatska da predstavi delegaciju iz Hrvatske. Desiree je pri ulasku u dvoranu zatražila mene da predstavim članove delegacije iz Hrvatske. Pri pozivu na introdukciju, ustao sam i predstavio imenom i prezimenom svakog člana delegacije iz Hrvatske i koje su političke stranke član u Hrvatskom saboru. Anton Oosting učinio je to za članove delegacije iz Slovenije. Nakon predstavljanja riječ je dobio voditelj hrvatske delegacije Miljenko Žagar. Bio je kratak u svom izlaganju, ispričao se što

žurno mora krenuti za Brussel i dao riječ Hrvoju Kačiću. Čvrstim i uvjerljivim glasom informirao je Hrvoje Kačić Parlamentarnu komisiju o razbuktalom ratu u Hrvatskoj, o napadu na Vukovar od strane JNA i ozbiljnim prijetnjama koje dolaze od politike Slobodana Miloševića i srpske politike svima na prostoru SFRJ. Nakon njega riječ je dobio predstavnik slovenske delegacije. Nakon tih izlaganja zamoljeni smo napustiti dvoranu kako bi Parlamentarna komisija za vanjske poslove nastavila sjednicu s kojom se pripremala za sjednicu s Ministrom vanjskih poslova *Hansom van den Broekom* u 14.00 sati. U toku podnevne pauze pobrinuo sam se za sendviče. Članove slovenske delegacije nastojao sam tijekom odmora odmaknuti od njihovih briga pričajući im svoje dogodovštine s planinarenja po Julijskim alpama. S Hrvojem Kačićem kratko sam izmjenjivao misli. Desiree Swaneveld je u međuvremenu uspjela informirati i zainteresirati izvijestitelja o parlamentarnim događanjima televizije RTL o posjeti hrvatske parlamentarne delegacije. Dogovorila je intervju i snimanje razgovora s Hrvojem Kačićem što je i učinjeno. Intervju i snimka razgovora objavljeni su u večernjem dnevniku RTL-a.

Sjednica parlamentarne komisije s ministrom Van den Broekom održala se u velikoj dvorani u kojoj može prisustvovati i publika. Dvorana se počela puniti s publikom među kojom sam primjetio i neke članove HDZ-a iz Rotterdama. Hrvoje Kačić me zamolio da sjednemo u prvi red i zamolio me da mu prevodim izlaganja i diskusiju što sam i učinio. Sjednicu je otvorio i vodio ministar Van den Broek. U raspravi s Van den Broekom članovi komisije koristili su informacijama dobivenim od parlamentarnih delegacija Hrvatske i Slovenije. Nakon završetka sjednice Hrvoje Kačić obratio mi se i rekao kako bi rado razgovarao s van den Broekom. Uzeo sam ga za ruku, došao s njime do stola i predstavio ga Van den Broeku: *gospodine ministre ovo je gospodin Hrvoje Kačić iz Hrvatskog sabora, član parlamentarne delegacije iz Hrvatske, hoće s vama razgovarati*. Van den Broek je prihvatio i nastavio razgovor s Hrvojem Kačićem.

Nakon sjednice Hrvoje Kačić i Jadranko Mijalić otišli su na razgovore s parlamentarcima a nas troje s Ljerkom Ercegović na kavu na terasu pokraj zgrade parlamenta. Društvo nam pravi i Shilal Shabani, Albanac s Kosova. U 18.00 sati bila je dogovorena konferencija za medije u centru za štampu *Nieuwspoort* nedaleko od zgrade parlamenta. Za konferencijskim stolom bila su tri člana slovenske delegacije i Anton Oosting iz 'Odbora Priznanje Slovenije' te Hrvoje Kačić iz hrvatske delegacije i Deziree Swaneveld iz Zaklade Nizozemska-Hrvatska. Konferenciji je prisustvovalo nekoliko novinara iz različitih dnevnih listova i medija. Nakon informacija o tijeku i rezultatima posjete novinari su postavljali pitanja i dobivali na njih odgovore.

Negdje iza 19.00 sati, oprostivši se, krenuo sam autom prema Zevenbergenu. Kod kuće me dočekale zanimljive novosti među kojima i jedna posebna. *Josip Papac* član HDZ-a iz Rotterdama nazvao je telefonom i kad mu je rečeno da sam odsutan postavljao je pitanja supruzi da li zaklada ima statut i da li je registrirana pri Gospodarskoj komori. *Dakako da je registrirana i da ima statut*, odgovorila je supruga. HDZ-u još nismo bili poznati. Izgleda da ih je mučio hrvatski jal, tako sam protumačio to HDZ-e zanimanje na kraju ovog vrlo intenzivnog i posebnog dana.

1.3. Akcija Medicinska pomoć žrtvama rata

Oružani sukobi u Hrvatskoj počeli su izbijati u travnju 1991., uz postupno priklanjanje JNA srpskim pobunjenicima a od kolovoza 1991., prerasli su u izravnu agresiju iz Srbije. Posljedica agresije bilo je i mnogo ranjenih osoba. S.N.K. je već na svojoj osnivačkoj sjednici 1. rujna prioritetnom aktivnošću odredio sakupljanje medicinske pomoći namjenjene ranjenima. Dr. Ante Došen, voditelj Medicinske pomoći žrtvama agresije poslao je 5. rujna pismo na pedesetak bolnica i stotinjak psihijatrijskih bolnica diljem Nizozemske, na njihove medicinske timove i uprave, kojim je u ime S.N.K. informirao o ratnim zbivanjima u Hrvatskoj, o mnogo umrlih i ranjenih te zamolio za njihov doprinos ovoj akciji. Pismu je bila priložena lista potrebnog kirurškog materijala i lijekova. S.N.K. je preuzeo brigu skupljanja te pomoći i transport na odredišta u Hrvatskoj.

10. rujna S.N.K. je primio pismo Nizozemskog Crvenog Križa, nakon razgovora kojeg je Desiree Sweneveld vodila dan prije s Paulom Doornbos, voditeljem projekta pomoći u potrebi. U pismu je poslat medicinski program Međunarodnog Crvenog Križa u Jugoslaviji i savjet da se kod aktivnosti oko pomoći S.N.K. kao vodiljom drži u prilogu pisma 5 opisanih modula.

Na molbu S.N.K. neke zdravstvene ustanove, kao npr. bolnica *De Baronie* iz Brede, psihijatrijska bolnica *En de geest* iz Oegstgeesta nisu se odazvali pozivu dok mnoge druge jesu. Uskoro su nam počeli stizati molbe za medicinsku pomoć iz Hrvatske. Tako je preko J.R. Voeseneka iz Ede do nas došao poziv za pomoć iz Omiša, od liječnika Doma zdravlja 'Dr Ljubo Buljević' iz Omiša dr. Tomislava Stanić i njegove supruge Nizozemskinje Janine Stanić na nizozemskom jeziku s listom lijekova i medicinskog materijala koji je potreban . *Pomognite nam prije nego što je prekasno, već je puno ljudi izgubilo živote!!! Pomozite Hrvatskoj!!!*, završava taj telefax Stanićevih iz Omiša. Tim povodom sastavio sam pismo koje ću u ime S.N.K. početi slati na poznate adrese s molbom da novčano podrže 'Akciju medicinske pomoći S.N.K.' kako bismo mogli odgovoriti pozivima za pomoć iz Hrvatske.

1.4. Javna tribina Rat i nasilje u Hrvatskoj, Kosovu i Sloveniji

Početkom rujna predložio sam Desiree Swaneveld i Nikoli Rašiću da u okviru 'Tjedna mira, koji se u Nizozemskoj održava svake godine u rujnu, organiziramo u Zevenbergenu 27. rujna javnu tribinu pod naslovom: Rat i nasilje u Hrvatskoj, Kosovu u Sloveniji. Počeli smo s pripremama. Za sudjelovanje u javnoj tribini pozvali smo Zhilala Shabani, Albanca s Kosova, člana Osbora Albanaca u Nizozemskoj koji je trebao informirati o situaciji na Kosovu i sudjelovati u diskusiji, Stanislava Blažića, Slovenca, člana Odbora Priznanje Slovenije, koji je trebao informirati o situaciji u Sloveniji i sudjelovati u diskusiji. Namjeravali smo pozvati i jednog Srbina ali smo od toga odustali. Od Nizozemaca pozvali smo člana parlameta Ton de Koka (CDA), koji je trebao dati svoju viziju situacije i sudjelovati u diskusiji kao i Daniel van Daal, član Pax Christi Flandrije. Ja sam preuzeo sudjelovanje na tribini u ime S.N.K, informirati o situaciji u Hrvatskoj i sudjelovati u diskusiji. Računali smo i na predstavnika političke stranke D66. Cilj nam je bio prije svega informativnog karaktera, što se stvarno događa a zatim u diskusiji sudionike pitati što bi bilo najbolje rješenje krize te kako je Europska Zajednica i njene članice uključena u situaciju tog trenutka te koji im je stav prema Republikama koje teže prema samostalnosti. Za vođenje diskusije angažirali smo Geerta van

Dartela, tada studijskog tajnika zaklade Communicantes iz Nijemegena. Prostor za javnu tribinu iznajmili smo od Grada Zevenbergenu u Kulturnom centru "De Schuur" u Zevenbergenu, Kerkstraat 23. Tribini smo dali naslov: 'Rat i nasilje u Hrvatskoj, Sloveniji i Kosovu, izazov za političku i religioznu savjest'. Medijima smo poslali priopćenje o održavanju, sadržaju i sudionicima tribine te priopćenje s informacijama o S.N.K. i adresama za kontakt.

17. rujna primio sam od Desiree Swaneveld kopiju izjave *A proposal for solving the Yugoslav problem* Ive Šlausa, koju je poslala *Helena Mencer* s prijedlogom da je koristim u svojem nastupu. Dan nakon toga primio sam od nje i prve adrese Hrvata i Nizozemaca kojima je trebalo poslati 1. broj Vjesnika zaklade i pozive da prisustvuju tribini. Tim sam adresama započeo datoteku simpatizera i donatora S.N.K.

19. rujna najavile su tribinu dnevne novine De Stem iz Brede. Počeo sam i dalje slati informacije redakcijama dnevnih novina. Od Desiree sam primio otvoreno pismo Branka Bošnjakovića, člana uprave S.N.K. ministru vanjskih poslova Hansu van den Broeku, napisanog u Budimpešti i objavljenog tih dana u dnevnim novinama De Haagse Courant, pod naslovom '*Van den Broek treba pomoći Hrvatskoj*'¹, te članak Vinka Prizmića '*Zapad, ja te optužujem*' objavljenog 29.06.1991. u dnevnim novinama Trouw, kako bi se njima poslužio pri sudjelovanju na tribini. Nakon ovih, Desiree mi i dalje šalje nove pismene materijale s izraženim političkim stavovima o potrebi političke i ekonomske intervencije Zapada. Upada mi u oči nedosljednost na papiru izraženih stavova. S jedne strane zalaganje za međunarodno priznanje Slovenije i Hrvatske u dijelu materijala a s druge pak strane u drugom dijelu materijala tvrdnja kako će poduzete mjere pomoći da se šansa za očuvanje Jugoslavije kao cjeline poveća. Ovo posljednje, bio je, tako mi je izgledalo, i osobni stav Desiree Swaneveld u tom trenutku.

21. rujna poslao sam Ministarstvu informiranja Republike Hrvatske telefax kojim obavještavam o osnutku S.N.K., šaljem informativni materijal i pozivam na suradnju. Sljedećeg dana zatražio sam ih za potrebe tribine informaciju o broju žrtava stradanja i posljedica u Hrvatskoj i za Hrvatsku od početka izbijanja nasilja i rata.

Na tribinu u Zevenbergenu 27. rujna 1991. u 20.00 sati u Kulturnom centru "De Schuur" okupilo se oko 150 osoba, među njima velik broj Hrvata ali i dobar broj Nizozemaca. Zbog prilika u obitelji dolazak je otkazao Daniel van Daal. Zbog više sile, gužvi oko Rotterdama u posljednji trenutak dolazak je otkazao i predstavnik stranke D66. Slovenac Stanislav Blažić također nije došao. Iz Amnesty International došla je Heleen Habraken, došao je i predstavnik Albanaca Zhilal Shabani te predstavnik stranke CDA i član parlamenta Ton de Kok. Ja sam predstavljao S.N.K. Tribinu je vodio **Geert van Dartel**. Nakon pozdrava koji je prisutnima uputila **Desiree Swaneveld** Geert van Dartel je prije pojedinačnih uvoda postavio dva predhodna pitanja: Što se događa u Hrvatskoj, na Kosovu i u Sloveniji? Postoji li izlaz iz sadašnje situacije? Privi je riječ dobio **Zhilal Shabani** i predstavio aktualnu situaciju na Kosovu i položaj Albanaca. *JNA koja je postala vojska Srbije* i koju on više ne može zvati

¹ Pismo je objavljeno u knjižici Došen R. i Kantoci I. (ur.) *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 15.-17.

jugoslavenskom vojskom, *upotrebljava sva sredstva kako bi stanovništvo prisilili na jedinstvo pod srpskom dominacijom. Time se krši ustav Jugoslavije koji kaže da svaka Republika ima pravo na odcjepljenje. Hrvatska se proglasila nezavisnom te federalna vojska nema pravo djelovati na teritoriju Hrvatske. Ovog trenutka narod u Hrvatskoj trpi, nasiljemim se želi poništiti neovisnost Hrvatske. Vrh vojske čine stari srpski komunisti koji žele pod svaku cijenu zadržati svoju moć. Vojska koja više žali za svojim vatrenim zrnima nego ubijenim mrtvima, ta vojska se neće susprezati upotrijebiti vatreno oružje na području cijele Jugoslavije. U Jugoslaviji stanuje oko 3 milijuna Albanaca, najviše na Kosovu, Makedoniji i Crnoj Gori. Brojnošću su treći narod u državi i nisu manjina kako se to često predstavlja. Ipak izgleda da su Albanci zaboravljen narod. O njihovim nevoljama ne brine ni jedna zemlja na svijetu. Već mnogo godina ubija ih se u tišini, oduzima im se sloboda, prisiljava ih se napustiti njihov vlatiti albanski jezik i kulturu kako bi nezamijećeno ušli u 'Veliku Srbiju'. Turci koji su 500 godina okupirali albanska područja, Albancima su nametnuli islam. Jedan velik dio Albanaca naziva se Muslimanima, u praksi pri življenju njihove vjere nisu prožeti fanatizmom. Najvažnije je 'biti Albanac'. No ipak im islam više šteti, jer su njime udaljeniji od zapadnog svijeta. Srbi su pri tom jako lukavi. Albancima su uvijek sve oduzimali no dopuštali su im zadržati džamije. Tlačenje Albanaca Srbi uvijek opravdavaju obranom od rastućeg islama. Kuran se izdaje na albanskom jeziku uz pomoć srpskih vlasti. Izdavanje pak novina i emitiranje radio i televizijskih programa na albanskom jeziku nasilno se onemogućava i zakonom zabranjuje. Zaposlenim Albancima u medijima daju se otkazi. Preko novinske agencije Tanjug Srbija je uživala jedinstveno pravo u širenju protu-albanske propagande. Albance koji demonstriraju nazivaju nacionalistima. Albance koji se zalažu za jednaka prava naziva se separatistima a kada traže demokraciju onda su teroristi. Protu-albanska propaganda počela je poprimati sasvim smješne oblike kada su nizozemski turistički vodiči bili primorani govoriti turistima da na jugu Jugoslavije, gdje žive Albanci, ne smiju izlaziti iz autobusa jer tamo žive ljudožderi i silovatelji. Pa i nizozemski NOS-dnevnik je znao javiti da je u Srbiji došlo do silovanja a počinitelj da je bio Albanac, bez da se pružilo dokaze. Te srpske propagandne priče ne mogu se podkrijepiti dokazima. Prošle je godine delegacija Helsinškog odbora vršila istraživanja o stanju među ostalim i na Kosovu. Pritom je na svjetlo dana izašlo nasilje prema Albancima a navedene priče Srba delegacija Helsinškog odbora nije mogla podkrijepiti dokazima. Činjenice koje postoje i ono što Albanski narod podnosi već puno godina jest sljedeće: - masovno se daju otkazi albanskim učiteljima. Onemogućilo se nastavu na albanskom jeziku, i sada su gotovo sve albanske škole zatvorene, što za sve učenike znači zaostatak u školskom programu. – Tko se usudi otvoriti usta protiv trenutne politike prijeti mu otkaz. Upravo su ljudi na višim položajima koje se na taj način prisiljava na šutnju. Na taj se način albanskom narodu oduzimaju glasnogovornici. Tako je prošle godine dobilo otkaz oko 80.000 ljudi. Gubitak mjesečne plaće ne nadoknađuje se nekim drugim davanjem. – Masovno se daje otkaz i albanskim liječnicima. U bolnicama rade još samo srpski liječnici. Albanski narod nema povjerenja u te liječnike posebno nakon afere s trovanjem, prije godinu i pol dana. – Svaki albanski građanin može biti zatvoren bez ikakvog sudskog postupka i zadržan u zatvoru dulje vrijeme. Pri zarobljavanju se upotrebljava nasilje. – Albanski demonstranti su udaljavani od strane srpske vojske pomoću helikoptera, aviona i tenkova. Policijske snage u zaštitnoj odjeći napadaju demonstrante. Pretražuju kuće tražeći oružje i zabranjenu literaturu pa kad nemaju uspjeha iz bijesa oduzimaju ostalu imovinu,*

novac i nakit. U tim akcijama ima i mrtvih.

Tim i drugim riječima prikazao je Shabani situaciju na Kosovu. Posebno je ukazao na opasnost koja dolazi od Slobodana Milošević i zaključio: *nisu samo Albanci žrtve, nego i Hrvati a sutra će biti i stanovnici Bosne i Hercegovine.*

U svojem (**Ivan Kantoci**) uvodu² predočio sam žrtve rata u Hrvatskoj do 21. rujna 1991. prema Izvješću br. 4 od 21. rujna 1991. koje sam primio od Ministarstva informiranja Republike Hrvatske. Do 21.09.1991. poginulo je 271 pripadnika MUP-a i ZNG-e te 190 civila. 1080 pripadnika MUP-a i ZNG-e te 766 civila bilo je ranjeno. 230.000 hrvatskih građana je izbjeglo. Uništeno je 122 spomenika kulture, 79 kulturnih i prosvjetnih objekata. Ispričao sam dvije priče, jednu o napadu na Kijevo, od Mirka Mihalja iz intervjua sa fra Mate Gverićem iz Kijeva objavljenog u Glasu Koncila 8. rujna 1991., i priču o 22 mučenika u Podravini, u selima Četekovac, Balinci, Čojlug prema izvještaju Mije Gabrića objavljenog u Glasu Koncila 15. rujna 1991. Citirao sam Ivana Cesara, predstavnika hrvatske Vlade, člana hrvatskog Sabora i člana Hrvatske Kršćansko-demokratske stranke koji je na pogrebu tih žrtava u Podravskoj Slatini, jer u njihovim selima nisu mogli biti sahranjeni, rekao: *Ovdje bi sada trebali biti oni koji kažu kako bismo morali naći zajednički život u toj nekoj Jugoslaviji. Svima njima trebalo bi otvoriti vaše ljesove, prebrojati ubode noževima, udarce, tragove zrna i reći im: Zašto ste tražili da goloruki čekamo zločince koji je naoružala srbo-četnička vojska? Europo, koliko dugo ćeš gledati kako srpski komunizam uništava ljude i njihovu ljubav prema vlastitoj domovini. Generali, što ste učinili, kome ste dali oružje? Gdje ste vi braćo kršćani srpsko-pravoslavne vjere? Gdje je vaša osuda, ovdje leže mrtvi ljudi bez krivice.*

Izrekao sam i svoje stavove o ratu u Hrvatskoj i o odnosu europske politike i društva prema krizi u Hrvatskoj: - *agresor na Hrvatsku je bivša federalna vojska koja je u očima ljudi u Hrvatskoj postala srpska okupatorska vojska. Ta vojska je formirana od: - srpskog i prosrpskog oficirskog kadra, srpskih i prosrpskih vojnih obveznika, srpskih rezervista i dobrovoljaca, crnogorskih rezervista i dobrovoljaca, srpskih terorista koji se nazivaju četnici, srpskih terorista iz redova Srba u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini; - na tu vojsku nemaju utjecaja niti predsjednik Vlade niti predsjednik Jugoslavije; - cilj okupatora je za Vladu Republike Hrvatske ali i cijeli narod Republike Hrvatske jasan: pripajanje hrvatskih krajeva, okupacija pojedinih strateških mjesta koja su pod kontrolom hrvatske Vlade – i time uvjeriti stanovništvo kako novi političari u Republici Hrvatskoj nisu u stanju stanovništvo zaštititi, obraniti i pružiti mu budućnost; - kako bi se ti ciljevi ostvarili koriste se posebne metode zastrašivanja iz radikalnog komunističkog laboratorija: ubija se bez milosti, vrši se nasilje nad vrednotama, nad kulturom i nad identitetom građana, oduzima se i uništava imovina, sa svim raspoloživim sredstvima pokazuje se vlastita moć kako bi se stanovništvo prisililo na prihvaćanje njihove vlasti; - Narod u Hrvatskoj se osjeća bezpomoćan, ljut i izdan od strane europskih političara i europskog društva. Očekivanja koje je hrvatski narod imao od Europe, izgleda da su bila iluzija. Moral u ovom trenutka izgleda nema neku posebnu ulogu u politici Europske Zajednice.*

Heleen Habraken je predstavila položaj i aktivnosti Amnesty Internationala općenito a posebno na Kosovu: zauzimanje za zatvorenike slobode savjesti, slanje poziva svim

² Tekst je tiskan u knjižici Došen R. i Kantoci I. (ur.) *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland* (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske) izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 20.-23.

stranama radi okončanja nasilnih aktivnosti i poštovanja ljudskih prava. Mišljenja je da bi kršenje ljudskih prava trebalo prestati odmah.

Ton de Kok je bio mišljenja da se odgovornost za nastalu situaciju i pronalaženje rješenja ne može pripisati Europskoj Zajednici. Odgovornost se nalazi kod stranaka upletenih u sukob u samoj Jugoslaviji; Europska Zajednica je ponudila posredničku ulogu. Priznao je da su učinjene pogreške u političkoj procjeni. U početku se Europska Zajednica držala mišljenja američkog ministra vanjskih poslova Jamesa Bakera prema kojem se jedinstvo Jugoslavije moralo očuvati. Ovo mišljenje je u međuvremenu kao polazište sadašnjih razgovora napušteno. Tome treba pridodati da Zapad nije imao istočno-europske politike. I ukoliko je te politike bilo, Jugoslavija je u njoj imala svoje posebno mjesto. Za unutrašnje probleme nije postojala politika. Na Zapadu postoji jedan opći nemir oko raspadanja istočno-europskih zemalja i mogućih posljedica od toga. Europska Zajednica stoji za unapređivanje rješenja putem dijaloga; u tom smislu učinjeno je sve moguće pri posredovanju u konfliktu u Jugoslaviji. Pogreške koje su pri tome učinjene mogu se pripisati s jedne strane kompleksnosti konflikta i na drugoj strani u nepoznavanju ove nove uloge Europske Zajednice. Iznio je nadu u svijest sukobljenih strana da je pronalazak rješenja primarno vlastita odgovornost.

U diskusiji koja je uslijedila **Geert van Dartel** je postavio tribini pitanje da li je ovdje riječ o spontanom sukobu ili smišljenoj agresiji. **Ton de Kok** je dao prednost tome da se ne traži krivnja. Po njegovu mišljenju treba gledati naprijed. **Zhilal Shabani** misli da Zapad uvijek i ponovno za polazište procjene sadašnje situacije uzima Drugi svjetski rat. Uvijek se polazi od toga da je Jugoslavija sastavljena od južnoslavenskih naroda. To nije istina: Oko tri milijuna Albanaca nisu Slaveni, oni žive vjekovima na tom području. Oni su ugnjetavani od strane Srbije. **Ivan Kantoci** misli da Europska Zajednica još uvijek nema politike prema Istočnoj Europi. Istina Europska Zajednica je preuzela vođenje posredovanja, no kada su poteškoće prerasle nesnalaženje inicijativa za sazivanje Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda nije došla od strane Europske Zajednice nego od strane Kanade, Austrije i Australije. Njegov je stav da se u Hrvatskoj jasno radi o agresiji. **Geert van Dartel** postavlja pitanje kako se Europa odnosi prema pravu na samoopredjeljenje? **Ton de Kok** drži da je to pravno zamršeno. Samoopredjeljenje ne uključuje još i suverenost. Upućuje na parišku povelju. Unutar Europske Zajednice mišljenje je da strane među sobom moraju odrediti strukturu; tj. putem međusobnog dijaloga a ne nasiljem. Pri tome Europska Zajednica želi biti neutralna. Zamjera njemačkom ministru vanjskih poslova Genscheru što nije zauzeo neutralan položaj, a što je po njemu kontraproduktivno i rezultira zastojem. **Ivan Kantoci** se čudi takozvanoj pravnoj zamršenosti. Misli da se radi o čisto političkim odlukama. Kada je politička klima dozrela za priznavanje (primjer su baltičke zemlje) ona se i dogodi. **Zhilal Shabani** ukazuje na to da je razgovor o samoopredjeljenju samo onda smislen kada u njem sudjeluju sve strane. U ovom trenutku zaboravljen je položaj oko tri milijuna Albanaca. Misli kako se o svakoj strukturi može razgovarati, ali ukoliko se poštuju prava svih.

Nakon pauze bila je prilika postavljanja pitanja iz publike. 1. pitanje bilo je upućeno Ton de Koku: Ne mislite li da embargo na uvoz oružja (s obzirom da je naoružanje federalne vojske više nego dostatno) pogađa prije svega narode koji se brane? **Ton de Kok** priznaje da ne može dati odgovor na ovo pitanje. Nije mu jasna pozadina odluke o zabrani uvoza oružja. U Odboru za vanjske poslove u parlamentu o tome još nije razgovarano s ministrom vanjskih poslova. 2. pitanje također je postavljeno Ton de Koku: mislite li da će Srbi kao rezultat

pregovora slobodno predati okupirano područje? **Ton de Kok** misli da je preuranjeno govoriti o rezultatima pregovora. Dakako i on sam sumnja i ima svoje osobno mišljenje o nekolicini srpskih političara, no to nije relevantno za glavne linije europske posredničke uloge. Kada se Europska Zajednica nebi držala neutralnosti ona nebi mogla više ispunjavati svoju ulogu u mirovnim pregovorima. Treće pitanje također je postavljeno Ton de Koku: zašto Europska Zajednica izabire neutralno-posredničku ulogu umjesto da ukaže na krivca – Srbiju; zbog čega Europska Zajednica stalno kuca na vrata Srbije i traži razgovor, umjesto da odredi političku izolaciju i ekonomski bojkot i da nakon toga čeka da Srbija sama zatraži pregovore? **Ton de Kok:** Mogućnosti Europske Zajednice pri određivanju krivca su ograničene. Ratna opcija nije održiva. Moglo bi se misliti samo o ekonomskom bojkotu s relativno malim efektima. **Ivan Kantoci:** zbog neutralnog postavljanja Europske Zajednice ne daje se podrška ni prilično jakoj opoziciji u Srbiji, koja je jaka no nedovoljno glasna. **Zhilal Shabani:** Ministri Europske Zajednice niti razumiju niti znaju dovoljno o situaciji u Jugoslaviji i zato se i drže neutralnosti. Zatim je iz publike izneseno jedno obrazloženje: Zaboravlja se da je godinama vođen razgovor unutar Jugoslavije, i prije nego što su dvije Republike donjele odluku o samostalnosti. Kada Europska Zajednica tvrdi da se “sve treba dogoditi u dobrim razgovorima” onda se ti razgovori ne uzimaju u obzir. Nakon toga je iz publike iznešeno slijedeće: Hvala gospodinu De Koku što je uopće prisutan u znak dobre volje i suosjećanja. No, niti Europa niti ministar Van den Broek ne razumiju situaciju na Balkanu. Između ovog jedna vijest o posljednjim događanjima u Hrvatskoj: otok Korčula je napadnut granatama i minama s brodova. Govornik ukazuje kako svijet nikada nije shvatio da je Jugoslavija umjetno stvorena država i da je uvijek postojala različitost među narodima. Zatim jedna predstavica mirovnog pokreta izražava žaljenje zbog nedostatka inicijativa oko pomirenja na ovoj javnoj tribini. Tribinu naziva “gotovo pa nacionalističkom”. **Heleen Habraken** dijeli taj osjećaj. **Ivan Kantoci:** Sve Vlade Republika Jugoslavije bile su miroljubive dok nije izbilo nasilje. Reakcija iz dvorane: pomirba se može primjeniti kada je stvarno riječ o svađi: ovo je od početka s vrha nametnuto etničko neslaganje kao povod politici. **Geert van Dartel** zatim zaključuje tribinu jer je predviđeno vrijeme prošlo i s konstatacijom kako je preostalo jako puno tema za diskusiju. Zahvaljuje svima na dolasku i sudjelovanju i želi svakome puno snage.

Dva dana nakon održane tribine, primio sam pismo *Willema Schalekampa* iz Den Haaga u kojem mi javlja da je prisustvovao tribini koju je ocijenio jako uspješnim načinom upoznavanja S.N.K. pa je odlučio postati donatorom. Uz pismo je poslao izvještaj o tribini koji je napisao na temelju svojih zabilješki s tribine te nekoliko članaka koje je poslao u nekoliko novinskih redakcija kako bismo u zakladi znali za osjećaje naših donatora i ono što oni rade.

1.5. Kontakti s Hrvatima i Nizozemcima simpatizerima S.N.K.

Zatim se svakim danom krug osoba s kojima smo stupali u kontakt počeo širiti. 21. rujna primili smo pismo Nine Fermin-Peternel iz Rijswijka, rodnom iz Zagreba u kojem piše: *Što se događa u Hrvatskoj nadilazi svaku pamet. Mišljenja o tome što treba učiniti unutar EZ su podijeljena, i to zbog vlastitih političko-ekonomskih interesa. Ministar Van den Broek, kao predsjedavajući Ministarskog Vijeća EZ stoji na stanovištu kako će čekanje i odugovlačenje*

vremenom donijeti pametno rješenje. Odugovlačenje košta mnogih života, donosi grozna uništenja, pomaže vojsci i Srbiji zauzeti još više područja. Priložila je pismo naslovljeno na Van den Broeka na adresi Ministarstva vanjskih poslova kojim traži intervenciju EZ, te predlaže potpisati pismo i poslati ga ministru i zaključuje *možda neće pomoći, ali svaki glas je jedan glas*. Podržao sam njenu inicijativu, potpisao pismo i poslao ga Van den Broeku i ostalim članovima Uprave S.N.K. Nini Fermin-Peternel uspjelo je staviti u opticaj nekoliko stotina tih pisama.³

Zbog ovog ili onog razlog pismeno su se počeli obraćati i javljali mnogi drugi zakladi, slati nam kopije svojih pisama. Slali smo im materijale i pozivali ih na suradnju, neki su postali donatori zaklade ili su materijalno poduprli akcije zaklade, kao npr.: *J.R. Voesenek* iz Ede, *Helena Mencer* i *Steven Slot* iz Eindhovena, *Willem Schalekamp* iz Den Haga, *Ivica Lupi* iz Den Haga, *Jan de Lint* i *Nina de Lint-Filipović* iz Oosterhouta, *Nataša Gregurina* iz Sneeka, *Jeanne M. Lishout* iz Eindhovena, *Jakob Jelačić* iz Amsterdama, *Borjan Čaće* iz Ouderkerk a/d Amstel, *Irina Balen* iz Amstelveena, *Vinko Prizmić* iz Haarlema, *Edward Montezinos* iz Amstelveena, *K.F. Gunning* iz Rotterdama, *Tomislav Sudar* iz Eindhovena, *I. Domiani* iz Rotterdama, *J. Levasier* iz Ankeveena, *Lovro Bosankić* iz Rotterdama, *V. ten Have* iz Amsterdama, *Fran Bošnjaković* iz Stuttgarta, *M. Lopes de Leao* iz Oegstgeesta, *H. Mertens-Boosklopper* iz Vlaardingen, *Z. Sjaus* iz Rosendaala, *H. Fermin* iz Rotterdama, *Luke Galića* iz Heemskerka, *P. vd Heijden* iz Ulvenhouta, *S.J. de Boer* iz Utrecht, *M. Fettes* iz Rotterdama, *N. Ivčić* iz Zwolle, *Ivanka Van Ooirschot-Radmanić*, Vught. Uz ove osobe tijekom vremena dolazile su i pridruživale su nam se mnoge druge.

Svima njima slali smo obavijest o primitku donacije, obavijest o situaciji u Hrvatskoj i poziv za pomoć Hrvatskoj kod njihovih poznanika i prijatelja.

1.6. Akcija Pomoć Hrvatskoj

24. rujna obavijestio sam Upravu Caritasa Biskupske konferencije u Zagrebu o osnivanju S.N.K. i u ime zaklade ponudio suradnju. Zatražio sam informaciju o potrebama. S fra Lovrom Bosankićem zakazao sam 30. rujna sastanak kod biskupa, potpredsjednika Biskupske konferencije Nizozemske Hubertusa Ernsta u Bredi, kako bismo zatražili pomoć i suradnju Caritasa u Nizozemskoj za sve ratom ugrožene u Hrvatskoj. 25. rujna u tajništvo je stiglo pismo od Nine Fermin s kopijom pisma kojeg je uputila Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Rotterdam u kojem se zalaže za zajedničku centralno koordiniranu akciju za pomoć Hrvatskoj.

30. rujna u 11.00 sati zajedno s fra Lovrom Bosankićem bio sam kod biskupa Hubertusa Ernsta u Bredi, podpredsjednika Biskupske konferencije Nizozemske, kojeg smo zatražili pomoć za ratom ugrožene u Hrvatskoj. Požalili smo se biskupu na sporu reakciju nizozemskih biskupa na pismo biskupa iz Hrvatske od 1. veljače. Predložili smo da dođe do direktnih kontakata s biskupima u Hrvatskoj. Zatražili smo pomoć Caritasa. Biskup nam je obećao pomoć i uputio nas na Caritas Neerlandica, Mensen in Nood (Ljudi u nevolji), članicu Caritas Internationalis, u 's-Herogenbosch gdje će poslati i svoju preporuku. Fra Lovro

³ Nina Peternel je kod izdavača Balans iz Amsterdama 1993. izdala knjigu *Vorheen Joegoslavië, De achtergronden van de Balkanoorlog* (Prije Jugoslavija, Pozadina balkanskog rata) u kojoj je znalački opisala uzroke rata, nesnalaženje međunarodne zajednice, politike i medija u Nizozemskoj.

Bosankić i ja, istog smo dana poslali telefax Caritasu Biskupske konferencije u Zagreb, u kojem smo zamolili punomoć, ovlaštenje, kako bismo pred Caritasom Nerlandica i pred ostalim nizozemskim institucijama i pojedincima mogli nastupati kao ovlašteni predstavnici Caritasa Biskupske konferencije s ciljem što bolje koordinacije i uspješnosti pri skupljanju i slanju pomoći u Hrvatsku. Zatražili smo ih da nam pošalju suglasnost za osnivanje fonda 'Pomoć Hrvatskoj' kojeg osnivaju Hrvatska katolička misija u Rotterdamu, S.N.K. i ostale organizacije s tim ciljem i imenuju osobu ispred Caritasa BK za člana komisije fonda 'Pomoć Hrvatskoj'.

9. listopada primio sam punomoć Caritasa Biskupske konferencije iz Zagreba kojom je msgr. Vladimir Stanković opunomoćio fra Lovru Bosankića iz Hrvatske katoličke misije u Rotterdamu i mene iz S.N.K. predstavljati Caritas pred crkvenim i ostalim institucijama u Nizozemskoj, oraganizirati sakupljanja pomoći i preuzimati skupljene stvari i sredstva. Istog dana stigao je i telefax kojeg je iz Caritasa u Zagrebu poslao Ivan Petrović na nime fra Lovre Bosankića i moje ime. Javio je kako je u prisustvu Helene Mencer obavio dogovor oko akcija sakupljanja pomoći za postradale od rata u domovini. Zatražio je da sakupljenu hranu, zimsku odjeću i hranu za djecu što prije prosljedimo i da troškove prijevoza sami snosimo. Pošiljku da možemo uputiti na Žitnja-Zagreb u robni terminal gdje će robu i brigu oko carinjenja preuzeti gosp. Blažičko ili Ljubičić. Caritasu Neerlandica poslali su dopis s molbom da preuzmu suorganizaciju i subrigu prema nizozemskim propisima i zakonima. Po primitku odgovora obavijestiti će nas što bi za područje Nizozemske bilo najbolje poduzimati. Preporučio je stvaranje Koordinacionog odbora od predstavnika svih hrvatskih organizacija.

1.7. Kontakti s hrvatskim organizacijama

28. rujna javila nam se Hrvatska kulturna zajednica iz Rotterdamu poslavši nam njihov Vjesnik br. 9 i tiskanice Pomogni Hrvatsku. Zahvalio sam na poslanom i izrazio nadu da će nam i dalje slati informativne priloge koji će preko Informativnog i dokumentacijskog centra S.N.K. biti dostupni široj javnosti.

5. listopada poslao sam Ivici Lupiju iz Den Haga na njegovo traženje fotokopije statuta S.N.K. i informativni materijal. U Den Hagu je Ivica Lupi tada radio na osnivanju zaklade 'Prijatelji Hrvatske'.

Tijekom vremena Hrvati diljem Nizozemske počeli su se sve više organizirati i osnivati svoje organizacije.⁴

2. Listopad 1991.

2.1. Pismo zastupnicima nizozemskog parlamenta

⁴ O tome vidi više u: Ivan Kantoci, Useljavanje i samoorganiziranje Hrvata u Nizozemskoj, <http://www.kantoci.nl/useljavanje.htm>

Početkom listopada javio mi se se telefonom *Jan de Lint*, ortopedski kirurg iz Oosterhouta (supruga Nina je Zagrepčanka) s prijedlogom da se zastupnicima nizozemskog parlamenta pošalje zahtjev za uvažavanjem želje hrvatskog naroda za samostalnošću izraženoj na referendumu u svibnju. Zatim je poslao i nacrt teksta i obavijest da se lista s adresama zastupnika nalazi kod njega. Oosterhout je nedaleko Zevenbergena pa sam ih posjetio i dobio listu s adresama zastupnika u parlamentu. Nizozemski parlament je imao 150 zastupnika. 54 mjesta držao je Kršćanski demokratski apel (CDA), 49 mjesta Stranka rada (PvdA), 22 mjesta Stranka za slobodu i demokraciju (VVD), 12 mjesta Demokrati (D66), 6 mjesta Zeleni (Groen Links), 3 mjesta Stranka državotvornosti (SGP), 2 mjesta Politički savez reformiranih protestanata, 1 mjesto Politička federacija protestanata, 1 mjesto Demokrati centra (CD).

Nacrt teksta pisma dorađen je nakon rasprave o tekstu na sjednici uprave od 6. listopada. Konačni tekst: *“Zastupnicima parlamenta, Postbus 20018, 2500 EA ‘s-Gravenhage, Zevenbergen, 8. listopada 1991. Poštovane dame i gospodo, Situacija u Jugoslaviji (prije svega u Hrvatskoj) iz dana u dan sve je oštrija. Prinudni brak između Srbije i Hrvatske nema budućnosti. Sva nastojanja oko obnove starog stanja vode samo do odlaganja stvarnog rješenja, do većeg prolijevanja krvi i do više uništavanja. Hrvatski narod želi samo priznanje kulturnog i političkog identiteta od strane Europske Zajednice. Jedini put spriječavanja daljnjeg klizanja prema totalnoj katastrofi je izaći ususret želji hrvatskog naroda, izrečene na održanom referendumu ove godine, i priznati mu samostalnost. Mi Vas ovim putem pozivamo da iskoristite svoj utjecaj i priznate samostalnost hrvatskog naroda. U ime Zaklade Nizozemska-Hrvatska drs. D. Swaneveld, predsjednik, drs. Ivan Kantoci, tajnik. P.s. Kao prilog prilažemo listu s imenima i prezimenima ljudi koji podržavaju ovo pismo.”*⁵

To smo pismo s listom za potpise počeli slati osobama s kojima smo imali kontakte s molbom za sakupljanje potpisa. Također smo i svaki od nas u upravnom odboru počeli sa skupljanjem potpisa. Ubrzo su nam počela stizati pisma s potpisima iz raznih strana Nizozemske.

Pismo s potpisima poslano je u Parlament u Den Hag a ubrzo zatim stizala su pisma – potvrde o primitku. Tako nam je npr. tajnik Kluba zastupnika Stranke rada (PvdA) *Boudewijn de Blij* 22. listopada javio primitak pisma te kako je pismo predao Komisiji Kluba zastupnika za vanjske poslove koja je za ta pitanja stručna i gdje će se posvetiti pažnja našem pismu. U ime Komisije za vanjske poslove Kluba zastupnika Stranke rada (PvdA) odgovorio nam je 18. studenog *M. Baris* u kojem iznosi stav Komisije za vanjske poslove Kluba zastupnika kako je prestanak nasilja uvjet za pregovore iz kojih će se kreirati “nova situacija”. Parlament da je više puta raspravljao o mogućnostima koje Nizozemska ima kao predsjedavajući EZ i da je izabran put posredovanja. Kako bi se povećao pritisak radi prekida vatre/pregovora da je EZ uvela sankcije.

Odlučili smo reagirati i odgovoriti na ovo pismo. Koncept odgovora je sastavila Nina-Fermin Peternel 26. studenog, a ja sam kao tajnik, nakon konzultacije s članovima Uprave,

⁵ Pismo je objavljeno u knjižici Došen R. i Kantoci I. (ur.) *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 17.

potpisao pismo i 6. prosinca 1991 poslao gosp. M. Barisu za Komisiju za vanjske poslove Klub zastupnika Stranke rada (PvdA). Odgovor u cjelosti glasi⁶: *“I mi dijelimo Vaše mišljenje da pregovori pružaju jedinu stvarnu šansu za rješenje krize u bivšoj Jugoslaviji, ali isto tako se nadamo da će posljednji užasni događaji u Vukovaru, kao i ofenziva koja je upravo u tijeku protiv hrvatskog stanovništva u Osijeku, Vinkovcima i Zadru utjecati na to da promijenite stavove nizozemske politike: posrednička uloga koja ne želi praviti razliku između agresora i napadnutog nije realna. O genocidu je nemoguće pregovarati. U međuvremenu je postalo više nego jasno da agresija – usprkos svim sporazumima – neće prestati sve dok Srbija i tzv. JNA ne postignu svoj cilj, a to je okupacija hrvatskog i bosanskog teritorija. U svjetlu politike čišćenja stanovništva u svim osvojenim područjima očigledno je da će ovaj rat prouzrokovati ne samo još desetine tisuća mrtvih i ranjenih, nego i takav broj izbjeglica koji će nadmašiti mogućnosti njihova prihvata. Do sada je preko pola milijuna ljudi izbjeglo ili je prognano sa svojih ognjišta, a okupacija se nesmetano nastavlja. Poneki slučajno poštovani prekid vatre nimalo ne ublažava jezivu situaciju s kojom je ova agresija suočila Hrvatsku. U svim bombardiranim, u ruševine pretvorenim, osvojenim i “očišćenim” područjima Hrvati su većina: Osijek 57%, Vinkovci 75%, Vukovar i Ilok 52%, Dubrovnik 79%, Zadar 80% itd. (Podaci iz Popisa stanovništva Zavoda za statistiku, Zagreb, 1982.). Ako znamo- a sasvim je dovoljno podataka da bi se znalo – kako Srbija tretira pitanje nacionalnih manjina u svojoj republici (Kosovo, Vojvodina, Sandžak), onda je jasno zašto ljudi masovno bježe iz vojnom silom zauzetih područja. Svako odgađanje međunarodne intervencije kojom bi se djelotvorno zaustavila agresija, samo će još više pogoršavati postojeću situaciju. Bojimo se da će uvođenje ekonomskih sankcija imati nedovoljan utjecaj na Srbiju i vojsku da bi se odrekle svojih aspiracija, a to je proširenje srpskog teritorija. Pregovori o stacioniranju trupa sigurnosti pod UN-ovim okriljem do sada su jasno pokazali da Srbija i vojska žele međunarodno priznanje novih, silom promijenjenih granica. Takva bi odluka mogla imati razorne posljedice: za hrvatski narod, ali i kao opasan presedan. Nadamo se i vjerujemo da će nizozemska politika i PvdA odbiti ovaj srpski i vojni zahtjev i da će ustrajati na prvobitnom stavu o neprihvatljivosti silom promijenjenih granica.”*

17. prosinca 1991. primili smo odgovor predsjednika Kluba zastupnika Stranke rada (PvdA) M.A.M. Wöltgensa koji nam je javio da je pismo pročitao i s obzirom na predmet prosljedio ga Komisiji za vanjske poslove Kluba zastupnika koji da su stručni za predmet te će pismu posvetiti pažnju.

2. 2. 2 sjednica uprave - pitanje priznavanje hrvatske samostalnosti

Na ovoj sjednici došlo je do suočavanja stanovišta (točka 10) treba li zaklada tražiti priznavanje hrvatske samostalnosti.

Sjednica je održana 6. listopada 1991. na adresi Torenstraat 21, Helvoirt kod Ante Došena. Prisutni su Desiree Swaneveld, Nikola Rašić, Ante Došen i Ivan Kantoci. Spriječeni su bili Ivo Dubravčić i Branko Bošnjaković. Desiree Swaneveld u točki 1. nakon pozdrava i

⁶ Pismo je objavljeno u knjižici Došen R. i Kantoci I. (ur.) *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 18 - 19.

usvajanja dnevnog reda priopćava u 2. točki prijedlog Branka Bošnjakovića o imenima za imenovanje u Savjet zaklade; iznosi prijedlog prijave zaklade centralnom uredu za fondove; predaje video kazetu Croatia – september 1991. za informativni i dokumentacijski centar zaklade; informira o razgovoru s članovima uprave Montmontaže; iznosi prijedlog teksta oglasa ‘Pomozi Hrvatskoj’. Koncept: *“Očajni DUBROVNIK, PLITVIČKA JEZERA, ZAGREB. Vaša zemlja za odmor, mir, kulturu. Sada u 1991. uništavana i ugrožena u svom postojanju. POMOZI HRVATSKOJ! Pošalji dopisnicu Vašem zastupniku u parlamentu, na ime gosp. drs. W.J. Deetman, Postbus 20018, 2500 EA 's-Gravenhage. Fax: 070-36 54 122. Prijedlog teksta: "Osudi Jugoslavensku federalnu vojsku. Ne prihvati i ne priznaj vojni udar Srbije. Pomozi zaustaviti okrutni rat u srcu Europe!!" Više informacija, (medicinska) pomoć – i izražavanje podrške: Zaklada Nizozemska-Hrvatska, Hoogmade 31, 4761 LH Zevenbergen, tel: 01680-23154. Bankovni račun: ABN/AMRO (Giro 3016), br. 41.40.44.452, Rotterdam. Daju se sugestije oko prijedloga teksta. Zapisnik sa sastanka od 1. rujna 1991. i lista odluka usvajaju se u 3. točki bez primjedbi. Utvrđuje se da je adresa za izvadke iz banke i blagajničku poštu adresa blagajnika Nikole Rašića, Nozemanstraat 26 E, 3023 TP Rotterdam.*

U 4. točki o Medicinskoj pomoći Ante Došen izlaže o zatraženoj pomoći kod pedesetak bolnica i stotinjak psihijatrijskih bolnica te kod dvanaest liječnika poznanika. Odgovor je skroman. No ima nade i treba pričekati. Nešto je skupljeno i veći dio toga nalazi se kod osoba koje sakupljaju. Ukupno je skupljeno za jedan kombi. V. Bošnjak (grupa iz Slavonskog Broda) nudi transport. Uspostavljeni su kontakti s kriznim centrom u Zagrebu gdje je veliki interes i velike potrebe. Uspostavljen je kontakt s organizacijom ‘*Liječnici bez granica*’ (gđa. Lutte). Zanima ih i žele znati što radimo. Uspjelo se angažirati mnogo ljudi. Dobivena su četiri kontejnera bolničke robe. Skupilo se dosta odjeće i obuće. Čovjek za transport je gosp. Korić iz Rosmalena. Treba razmisliti o transportiranju već ovaj tjedan. Poželjno je stupiti u kontakt s ostalim organizacijama. Zatim Ante Došen predlaže da uz akciju medicinske pomoći S.N.K. pokrene akciju humanitarne pomoći. Prijedlog se prihvaća s time da Ante Došen koordinira medicinsku pomoć i traži suradnju s Crvenim križem i Liječnicima bez granica, a humanitarnu pomoć koordinira Ivan Kantoci i traži suradnju s Caritasom. Odredišna mjesta skupljenog će biti Hrvatski Crveni križ i Caritas Biskupske konferencije. Nikola Rašić će osigurati potrebno informiranje preko medija.

Točka 5. Aktivnosti u Tjednu knjige odlažila se zbog odsustva Ive Dubravčića.

U točki 6. razmatra se izvještaj prijema Hrvatske i Slovenske parlamentarne delegacije u nizozemski parlament 4. rujna o čemu informira Desiree Swaneveld. U suradnji s D66 uslijedio je nastavak introdukcije. VVD i D66 spremni su poduprijeti posebnu proceduru. Kontakte s D66 imaju Vinko Prizmić i Bojan Čaće. Usvaja se prijedlog Nikole Rašića za formiranje grupe za nastup i kontakte s parlamentom i političkim strankama u sastavu Desiree Swaneveld, Vinko Prizmić i Bojan Čaće.

U točki 7. razmatra se održavanje javne tribine Rat i nasilje u Hrvatskoj, Kosovu i Sloveniji, 27. rujna 1991. Konstatira se kako je to početak, prvi korak. Održala se uspješna tribina s pozitivnim i negativnim iskustvima. Slične tribine trebalo bi organizirati u većim gradovima. Možemo biti zadovoljni, došao je Ton de Kok. Tribine bi trebalo češće organizirati, mjesečno s prezentiranjem aktivnosti. Prisutni su bili ljudi koji dosad nisu dolazili, početak je to proširenja.

U točki 8. razmatraju se financije i izvori financiranja. Nikola Rašić informira o priložimna i prihodima i predlaže način traženja financijske pomoći. U točki 9. razmatra se Informativni list br. 1. i donosi se odluka o formiranju radne grupe za informiranje koju čine: Ivan Kantoci, Nikola Rašić, Borjan Čaće, Nina Fermin, Vinko Prizmić i Davor Raić.

U točki 10. razmatra se rad po grupama. Diskutira se o primljenom pismu Jan de Linta s prijedlogom da ga se požalje zastupnicima nizozemskog parlamenta. Desiree Swaneveld se protivi slanju tako formuliranog pisma. Osobno ona jest za priznanje samostalnosti Hrvatske ali je mišljenja da se zaklada kao zaklada ne može za to zauzimati. Ante Došen misli kako treba sve učiniti što može pomoći Hrvatskoj a Hrvatska je to što narod želi. Nikola Rašić je uvjerenja da trebamo izvršiti izbor kako bismo znali uz koga stojimo. Desiree Swaneveld ne može stajati iza takvog zahtjeva. Nikola Rašić misli da se radi o temeljnom pitanju. Ante Došen se pita ako se mi nećemo zauzeti tko će? Desiree Swaneveld smatra kako ima dovoljno ljudi koji će se za to zauzeti ali naša organizacija ne može zauzeti takovo stajalište. Ivan Kantoci predlaže da se prijedlog pisma doradi. U točki 11. Desiree Swaneveld još jednom naglašava da želi sačuvati neutralnost zaklade i misli da bi u upravnom odboru trebalo biti više Nizozemaca. Odlučeno je da Ivan Kantoci pita *Stevena Slota* iz Eindhovena za ulazak u upravu. Donešena je odluka da se zaklada učlani u Hrvatsko Vijeće Europskog pokreta u Zagrebu. Nikola Rašić će napisati zahvalnice ljudima koji su dali priloge i informirati ih kuda ta sredstva idu. Za iduću sjednicu određena je nedjelja 10. studenog 1991. a koja će se održati u Delftu kod Ive Dubravčića.

2.3. Koordinacija sakupljanja humanitarne pomoći

U četvrtak 10. listopada u 10.00 sati posjetili smo Nikola Rašić, Renata Došen, fra Lovro Bosankić i ja u 's Hertogenboschu, Peperstraat 11, organizaciju Kerk in Nood (Crkva u nevolji) gdje smo obavili dogovor oko prikupljanja pomoći s direktorom J.G. Orbanom i slanja u obliku božićnih paketa a obećano je i pet kamiona pomoći u hrani.

24. listopada posjetili smo fra Lovro Bosankić, Renata Došen i ja Caritas Neerlandica, Mensen in Nood (Ljudi u nevolji) u 's Hertogenboschu, Hekelaan 6, gdje smo se susreli s *Nicom Wesseling* i *J. Orbanom* iz Kerk in Nood (Crkva u nevolji) kako bismo dogovorili detalje pokretanja, prikupljanja i prijevoza humanitarne akcije za Hrvatsku.

2.4. Razgovor u tajništvu Rimokatoličke Crkve u Nizozemskoj

Razgovor se održao u utorak 22. listopada u 10.30 sati u prostorijama tajništava u Utrechtu, Biltstraat 121. Za taj razgovor zaklada je dobila poziv od Savjetodavnog tijela Istok-Zapad Rimokatoličke Crkve u Nizozemskoj. U ime Savjeta Istok-Zapad prisutni su bili: otac *A. van Luyn sdb*, generalni-tajnik biskupske konferencije, gosp. *J.G.Orban*, direktor Kerk in Nood (Crkva u nevolji), drs. *B. ter Veer* IKV (Međucrveni mirovni pokret), gosp. *P. van Rossum*, Pax Christi (Rimokatolički mirovni pokret) dr. *P.A. van Gennip*, KRKS (Katoličko Vijeće za Crkvu i društvo), dr. *J. Meijer*, direktor AOK (Akcija Istočne Crkve) , drs. *Geert van Dartel*, studijski tajnik zaklade Communicantes. U ime Zaklade Nizozemska-Hrvatska: drs. Ivan Kantoci, tajnik S.N.K. i pastoralni radnik u Zevenbergenu, otac Lovro Bosankić ofm, svećenik za Hrvate u Nizozemskoj iz Hrvatske I Bosne I Hercegovine i ir. Ivo

Dubravčić, član uprave S.N.K.

Tijekom predstavljanja rekao sam (**Ivan Kantoci**) kako S.N.K. nema religioznog karaktera no da su u zakladi aktivni i katolici što je razlog za razgovor s katoličkom zajednicom u Nizozemskoj. Informirali smo o razgovoru s biskupom Hubertusom Ernstom i ponovili kako smo razočarani kasnom reakcijom nizozemskih biskupa na pismo biskupa iz Hrvatske od 1. veljače 1991. Izrazili smo nezadovoljstvo postupanjem mirovnih pokreta IKV i Pax Christi po pitanju Jugoslavije. Na kongres koji je u rujnu organizirao Pax Christi o dezintegraciji Jugoslavije nije nitko pozvan od predstavnika Hrvata. Jugoslavenskoj opciji u osobi Tanje Petovar iz Beograda to je omogućeno. Zahvalio sam za pruženu i obećanu pomoć izbjeglicama u Hrvatskoj od strane Mensen in Nood (Ljudi u nevolji) i Kerk in Nood (Crkva u nevolji). Kao cilj razgovora naveo sam pojašnjenje onoga što se događa u Jugoslaviji te molba za pomoć katoličkoj Crkvi u Nizozemskoj, posebno katoličkim organizacijama.

Fra Lovrlo Bosankić je zahvalio za sve što se s nizozemske strane za žrtve rata do sada učinilo. Primjetio je kako mu se čini da se nizozemska katolička zajednica sporo budi. Nizozemska je poznata po razno raznim humanitarnim akcijama za potrebe zemalja Trećeg svijeta i za zemlje u bivšem Istočnom bloku. Prema Hrvatskoj to ide jako teško. Zatražio je da se katolička sredstva informiranja intenzivnije zauzmu kako bi se dalo više i boljih informacija o ratu u Hrvatskoj.

Ivo Dubravčić je iznio nekoliko brojeva: 250.000 izbjeglica, više od tisuću mrtvih, mnoštvo razrušenih sela. Ovaj rat nije samo tragedija za Hrvate, nego is za srpsko stanovništvo. Više pažnje zaslužuju tragična događanja u Vukovaru, grad se napada već dva mjeseca, također i Dubrovnik.

Otac **Van Luijn** je pojasnio da na pismo hrvatskih biskupa nije odmah odgovoreno zbog smetnji u komunikaciji u Biskupskoj konferenciji Jugoslavije. Kardinaal Simonis je ipak direktno pisao kardinalu Kuhariću i izrazio svoju solidarnost. Naglasio je da u Nizozemskoj nema više jake katoličke štampe. **Van Rossum** je izložio da je Pax Christi zajedno s IKV pokazao svoju veliku solidarnost oko jugoslavenske krize. Spomenuo je različite pozive i aktivnosti u sklopu Helsinki Citizens Assembly, kao karavane mira, izjave nacionalnih sekcija i susrete sa Srbima i Hrvatima koji žive u Nizozemskoj, kao i razgovor na ministarskom nivou. Ja (**Ivan Kantoci**) sam ustvrdio kako od strane Pax Christi Nizozemske s Hrvatima u Nizozemskoj sigurno nije razgovarano. **Van Gennip** je naznačio tri nivoa: grozote koje su sastavni dio rata, političke ciljeve i humanitarnu pomoć. Vjeruje kako će se svatko složiti da je humanitarna pomoć brzo potrebna. No, primjetio je, politički ciljevi koji u razgovoru postaju vidljivi i vode u smjeru priznavanja samostalnosti Hrvatske, ne mogu preuzeti samo tako druge zemlje u Europi. On priznaje da mu nedostaje znanja o situaciji na Balkanu, ali upozorava i na reperkusije koje bi priznanje imalo za druge zemlje u Europi. **Ter Veer** je ustvrdio kako treba uzeti u obzir mir i stabilnost u Europi prije nego se može prijeći na priznavanje samostalnosti republikama u Jugoslaviji i Sovjetskom Savezu. **J. Orban** napominje da izostajanje priznanja samostalnosti isto tako može voditi do nestabilnosti. **Geert van Dartel** je primjetio kako je vrlo jasno da se s nizozemske strane razgovara o političkim detaljima. No, neka je to tako, ali će se morati priznati da je Europska Zajednica već zauzela mnoga daljnja politička stajališta nego što je to bilo u mjesecu lipnju. Na međunarodnom političkom nivou ne govori se više toliko više o mišljenju kako bi Jugoslavija trebala ostati ujedinjena. S tim u vezi diskusija je zastarjela. **Ter Veer** ipak naglašava

postojanje pitanja o dostatnosti/nedostatnosti prava na samoopredjeljenje. Kombinaciju prava na samoopredjeljenje s idejom o nacionalnoj državi on smatra razvojem koji je loš. Otac **J. Meijer** ukazuje kako postoji razlika u doživljavanju. Izgleda da je za ljude u Nizozemskoj vrlo teško uživjeti se što se događa u Jugoslaviji. Iznosi iskustva iz apostolata za istočne Crkve o kontaktima s Grko-katoličkom Crkvom u Jugoslaviji. Sam je jako zapanjen razaranjem kulturno-religiozne baštine u Hrvatskoj, koju se izgleda namjerno uništava. Fra **Lovro Bosankić** potvrđuje namjerno uništavanje kulturnih spomenika i crkvi. **Ter Veer** se pita ako je to tako da stanovništvo Nizozemske neće zatvoriti oči je se u Nizozemskoj ne želi prihvatiti svijest da je u Europi moguć takav uništavajući rat.

Diskusija je zatim krenula prema pitanju da li je u ovome ratu riječ o ratu među narodima gdje se treba zadržati određena nepristranost ili ovaj rat treba interpretirati terminima agresora i žrtve. **Ter Veer** iznosi mišljenje kako je ovdje prije svega riječ o ratu između Srba i Hrvata, a nastup federalne vojske smatra unutarnjom agresijom. **Geert van Dartel** iznosi kako je ovdje riječ o nasilju srpskih vlasti i jugoslavenske vojske, koje je usmjereno prema svim jugoslavenskim narodima, a u ovom trenutku najviše pogađa Hrvatsku, a nakon toga će vjerojatno pogoditi stanovništvo Bosne i Hercegovine, Makedonije i Kosova. On misli da je vrlo važno i potrebno agresora u ovome ratu javno osuditi. S time čekati samo bi još jače moglo pogoršati stanje. Ja (**Ivan Kantoci**) sam podržao taj stav i dodao kako jugoslavenska vojska pokazuje znakove raspadanja, oficiri i vojnici dezertiraju te kako mobilizacija u Srbiji nailazi na velike poteškoće. Po mojem mišljenju, ustvrdio sam, jugoslavenska vojska ne može dobiti ovaj rat, iako je neopisivo koliko je izvršeno uništavanja. Trenutno prijeti prijelaz ratnog nasilja u Busnu i Hercegovinu. Fra **Lovro Bosankić** također misli kako je to sada najveća opasnost. Na kraju razgovora otac **van Luijn** iznosi uvjerenje kako u Nizozemskoj sigurno postoji simpatija za Sloveniju i Hrvatsku; savjetuje zakladi razvoj daljnjih kontakata s katoličkim organizacijama u Nizozemskoj koje su aktivne na tom području. Zaključilo se na kraju slijedeće: 1. Svatko je suglasan da je prijeko potrebna humanitarna pomoć žrtvama rata u Jugoslaviji. 2. Posebno je poželjno pružanje više i kvalitetnijih informacija o stvarnoj situaciji, kulturnoj raznolikosti i različitim nacionalnostima u bivšoj Jugoslaviji. 3. Treba razmisliti nije li potrebno zauzeti oštriji stav o ratu u Jugoslaviji od strane Biskupske konferencije i katoličkih organizacija.

6. listopada primili smo is Tajništva Rimo-katoličke Crkve u Nizozemskoj zapisnik s održanog sastanka. Tajnik Biskupske konferencije A.H. van Luyn s.d.b. koji nam je zapisnik poslao zaželio nam je uspjeh u radu pri podršci mukom pogođenom hrvatskom narodu.

2.5. Prva pošiljka humanitarne pomoći

17. listopada poslali smo u Glavni sanitetski stožer Republike Hrvatske 1800 kilograma (11 m³) sanitetskog materijala: 75 kutija kirurškog materijala, 20 kutija lijekova, 42 vreće posteljine i ručnika, 5 invalidskih stolica, 7 stalaka za infuziju. 19. listopada primili smo pismo prim.dr. *Ive Prodana* kojim nam javlja da su primili pošiljku koju su uputili na krizna žarišta gdje je najpotrebnije te zahvaljuju na trudu i doprinosu. Prijevoz nam je omogućio Dentecht b.v. iz Rotterdama a pošiljku su vozili i predali osobno *Vjeko Hodanić* i *Dragutin Verko*. O tome smo obavijestili i zahvalili: g. *Mravunac*, *J. De Lint*, *N. De Lint*, *H. Geures*, *D.*

Troost, B. Troos, M. Borgonjen i K.F. Gunning koji su se angažirali u prikupljanju sanitetskog materijala.

U listopadu su otpremljena i četiri šlepera sanitetskog materijala za Medicinski centar Pula i Dom zdravlja Metković: 300 komada bolničkih kreveta potpuno opremljenih (madrac, plahte, jastuci i deke), 210 komada nosila, 9m³ zavojnog materijala. 150 bolničkih kreveta poslato je Medicinskom centru Rijeka i Stožeru saniteta Sjeverne Dalmacije u Zadru. Sav taj materijal bio je poklon Ministarstva WVC (standard, narodno zdravlje i kulturu) nizozemske Vlade.

U Pulu, u Centar za mentalno retardirane osobe s područja Istre poslata je odjeća i hrana.

2.6. Suradnja s Ministarstvom informiranja

Iz Ministarstva informiranja Republike Hrvatske osobno nam se telefaxom 23. listopada javio ministar *Branko Salaj*, odgovorio nam nam našu obavijest o osnivanju S.N.K. s porukom da će zaklada uspješno odgovoriti zadacima iz svog programa i srdačnim pozdravima. Iz ministarstva smo redovito na engleskom jeziku počeli dobivati priopćenja za medije koje smo slali medijima diljem Nizozemske. I mi smo ministarstvu počeli slati naša traženja u vezi informiranja i dobivati odgovore koji su nam bili od koristi u našim aktivnostima.

2.7 Matica hrvatska

Iz Matice hrvatske primili smo pismo *dr. Lava Znidarčića*, u kojem nam javlja primitak Informativnog lista br. 1. Preporučuje nam raditi na istinitom informiranju nizozemske i svjetske javnosti o prilikama u Hrvatskoj, kao i pravima hrvatskog naroda. Moli da pred cijelim kulturnim svijetom iznesemo teška stradanja Hrvata u domovini, kao i brojnih kulturnih spomenika u Hrvatskoj.

2.8. B. Bošnjaković traži hitno iznošenje stava S.N.K. u javnost

31. listopada Branko Bošnjaković iznosi pismeno mišljenje *Deziree Swaneveld*: *S.N.K. treba unutar nekoliko dana u javnosti iznijeti svoj stav o uništavanju Hrvatske, hrvatskog naroda i hrvatske kulture. S.N.K. treba tražiti od Europske Zajednice oštre i učinkovite mjere, koje će odmah zaustaviti uništavanje, koje će garantirati granice republika i ljudska prava svih naroda. Ukoliko mjere ne mogu biti poduzete ili ne mogu biti učinkovite jer hrvatska država nije međunarodno priznata, treba Hrvatskoj odmah priznati samostalnost kako bi te mjere mogle biti poduzete. S.N.K. treba protestirati kako do sada poduzete mjere u cjelini nisu bile primjenjive.*

3. Studeni 1991.

3.1. Poziv na humanitarnu pomoć Hrvatskoj

1. studenog izdali smo zajedno s Hrvatskom katoličkom misijom iz Rotterdama proglas i poziv na nizozemskom i hrvatskom jeziku HUMANITARNA POMOĆ HRVATSKOJ, kojim smo pozvali na pružanje humanitarne pomoći Hrvatskoj. Proglas glasi: *“Strašni agresivni rat u Republici Hrvatskoj odnio je desetine tisuća ljudskih života i ostavio mnoštvo ranjenika. Oko 400.000 hrvatskih građana moralo je napustiti svoje razorene ili spaljene kuće, sela i gradove, da bi bijegom spasili samo svoj život. Agresor svakodnevno uništava kuće, škole, bolnice, staračke domove, tvornice, crkve, muzeje, biblioteke i kulturne spomenike, te pljačka pokretnu imovinu prognanog stanovništva. Ugroženom i prognanom narodu prijeti epidemija, glad i hladnoća. Hitno im je potrebna pomoć. Zaklada Nizozemska-Hrvatska i Hrvatska katolička misija u Nizozemskoj, oponumocući od Caritasa Biskupske konferencije u Zagrebu, u suradnji s nizozemskim Caritasom MENSEN IN NOOD/CARITAS NEERLANDICA i sa zakladom KERK IN NOOD u Den Boschu organiziraju opću humanitarnu akciju pomoći Hrvatskoj. Zaklada Mensen in Nood/Caritas Neerlandica iz Den Boscha je stavio na raspolaganje svoj žiro račun za sakupljanje novčanih priloga akcije HUMANITARNA POMOĆ UGROŽENIMA U HRVATSKOJ koji glasi: MENSEN IN NOOD, GIRO 1111222 za HRVATSKU. Od prikupljenog novca kupit će se u dogovoru s Caritasom BK iz Zagreba i Glavnim Sanitetskim Stožerom Republike Hrvatske: hrana, lijekovi, i ostalo potrebno, i odvest će se na ugrožena područja u Hrvatskoj. Zaklada Nizozemska-Hrvatska i Hrvatska katolička misija u Nizozemskoj pokreće akciju sakupljanja DEKA, TOPLOG RUBLJA, ZIMSKE ODJEĆE KAO I DRUGE ODJEĆE. Centralno skladište nizozemskog Caritasa će, na zahtjev, svojim vozilom obilaziti sabirna mjesta i odvoziti robu do centralnog skladišta, zatim u Hrvatsku. Organizatori ove akcije će putem radija, televizije i tiska pozvati sve ljude dobre volje u Nizozemskoj na pružanje humanitarne pomoći Hrvatskoj. Zaklada Kerk in Nood će u ovoj akciji pružiti svoju podršku i suradnju, te će izbjeglicama u Hrvatskoj odvesti Božićne pakete – dar nizozemskih građana. Pozivamo Vas i Vaše prijatelje i znance – pojedince i ustanove – da se uključite u ovu humanu i plemenitu akciju pomoći ljudima u nevolji, da je pomognete, podržite i drugima preporučite. Za sve informacije možete se obratiti na Zakladu Nizozemska-Hrvatska, drs Ivan Kantoci, telefon 01680-23154 (opći dio akcije), dr Ante Došen, telefon 04780-27999 (medicinski dio akcije), Hrvatska katolička misija – fra Lovro Bosankić, misionar, telefon 010-4772386, Zaklada Mensen in Nood/Caritas Neerlandica, Hekellaan6, 5200 BA Den Bosch, telefon 073-144544. Centralno skladište: Jacob Catsstraat 19-21, Den Bosch, tel. 073-142208, Zaklada Kerk in Nood, Peperstraat 11, 5200 BR Den Bosch, tel. 073-130820. Zevenbergen – Rotterdam, 1. studenog 1991., za Zakladu Nizozemska-Hrvatska, potpisali drs. Ivan Kantoci i dr. Ante Došen, za Hrvatsku katoličku misiju, potpisao fra Lovor Bosankić O.F.M.*

Taj sam proglas-pismo u ime S.N.K. počeo slati pojedincima i ustanovama diljem Nizozemske. I druge organizacije Hrvata u Nizozemskoj počele su s prikupljanjem i slanjem pomoći u Hrvatsku. U tiskane medije poslao sam i priopćenje za tisak Ministarstva rada i socijalne skrbi primljenog iz Ministarstva informiranja o osnovanom uredu “Lanca solidarnosti” na koji se također može uputiti humanitarna pomoć.

Poziv za ‘Humanitarnu pomoć Hrvatskoj’ poslao sam 12. studenog i u tajništvo Rimokatoličke Crkve u Nizozemskoj, tajniku Biskupske konferencije drs. A.H. Luynu sdb. 18. studenog primio sam od njega odgovor u kojem mi je poslao kopiju pisma kardinala Simonisa kardinalu Kuhariću od 13. studenog i kopiju svojeg pisma biskupima Nizozemske

gdje je od biskupa zatražio pozornost na poziv za humanitarnu pomoć i solidarnost s Hrvatskom. U pismu je napisao *“Uzoriti, preuzvišeni, šaljem vam poziv za humanitarnu pomoć Hrvatskoj Hrvatske katoličke misije u Nizozemskoj i Zaklade Nizozemska-Hrvatska u suradnji sa Zakladom Mensen in Nood (Ljudi u nevolji – Caritas Neerlandica). Kao što proizlazi iz priložena pisma kardinala Simonisa kardinalu Kuhariću, a koji tekst je utvrđen u Stalnom Savjetu 13. studenog, Biskupska konferencija se izjasnila kako će gdje je moguće pružiti pomoć ljudima koji su kao posljedica ovoga rata u nevolji. Da li biste htjeli biti tako dobri te vidjeli kako se u vašoj biskupiji može poduprijeti humanitarna akcija ovih organizacija za pomoć žrtvama u Hrvatskoj. Uz srdačan pozdrav, Drs. A.H. van Luyn sdb”*.

U službenom listu Biskupije Breda *Analecta Bisdom Breda*, godina 5. broj 10. iz prosinca 1991. otisnut je u rubici *Informacije* na stranicama 240, 241, 242 poziv za humanitarnu pomoć Hrvatskoj pod nazivom *‘Akcija pomoći Hrvatskoj’* s potpisom biskupa H. Ernsta: *“Pastoralnom osoblju, župnim Caritasima, župnim Vijećima, pastoralnom osoblju biskupije Breda poslato je pismo za pomoć Hrvatskoj. Nizozemski biskupi primili su molbu od Zaklade Nizozemska-Hrvatska i Hrvatske katoličke misije da daju preporuku za humanitarnu akciju pomoći koju su obje organizacije pokrenule za žrtve rata u Hrvatskoj. U pismu Biskupskoj konferenciji Jugoslavije biskupi Nizozemske su se izjasnili da će gdje je moguće pružiti pomoć ljudima koji su u nevolji zbog ovog rata. S obzirom na ozbiljnost situacije molim vas ukoliko je moguće u mjesecu prosincu održati jednu posebnu kolektu za caritas u vašoj župi za potporu humanitarne akcije navedenih organizacija. Sa srdačnim pozdravom, Breda, 22. studenog 1991. H. Ernst.”* Nakon ovog uvodnog pisma slijedi tekst poziva kako stoji iznad. Zanimljiva je naljepnica koju je uredništvo službenog lista nakon tiskanja zalijepila uz naslov teksta sljedećeg sadržaja *“Nakon što je br. 10, 1991. već bio u tisku, biskupi su odlučili doljnja pisma na str. 240, 241 i 242 ne izdati. Zbog toga naša isprika. Uredništvo.”* Kad sam saznao za ovo, jer sam kao pastoralni radnik biskupije Breda bio pretplaćen na službeni list biskupije Breda, nisam tražio objašnjenje u Biskupskoj konferenciji za taj postupak biskupa. Koji su bili razlozi za njihovu odluku trebalo bi istražiti u arhivu Biskupske konferencije. Izgleda da je Caritas Neerlandica, (Mensen in Nood) , imao neki prigovor pa su se požalili Biskupskoj konferenciji. Bio sam pozvan na jedan razgovor kod Mensen in Nood/Caritas Neerlandica i tijekom razgovora shvatio kako su se pribojali pomoći samo Hrvatima i moguće etikete na taj račun. S tog sastanka nisam otišao pametniji niti sretniji.

Na poziv za humanitarnu pomoć Hrvatskoj reagirali su i drugi pa tako i poduzeće *Montmontaža* iz Vlaardingena, koje je pozvalo svoje poslovne partnere da se uključe u akciju svojim donacijama.

3.2. Sastanak s Odborom Priznanje Slovenije

U nedjelju 3. studenog, u rano poslije podne, krenuo sam za Rotterdam gdje smo se Desiree Swaneveld i ja u restoranu Engels, Stationsplein 45, sastali s Antonom Oosting, Vandom Primec, Marjanom i Ank Selan iz Odbora za Priznanje Slovenije. Odbor je osnovan u srpnju 1991. u Nieuwegeinu s ciljem dobivanja društvene i političke podrške za osamostaljenje Slovenije preko informiranja, utjecaja na politiku, utjecaja na društvene organizacije i pružanja humanitarne pomoći. Predsjednik Odbora je Frank van Krevel,

podpredsjednik Stanislav Blažić a tajnik Lidija Oosting-Fras. Tom smo se prilikom upoznali s prisutnima iz Odbora, predstavili naše organizacije i međusobno se informirali o temama od zajedničkog interesa. Odbor se kasnije preuredio u *Združenje Prijateljev Slovenije*. Ostali smo održavati kontakte i posjećivali ih na njihovim Danima udruženja.

3.3. Savjetovanje i diskusija o programskom smjeru i načinu

Istoga dana u hotelu Engels u Rotterdamu, nakon završenog susreta s Odborom Priznanje Slovenije, nastavili smo Desiree Swaneveld i ja razgovor oko suradnje između nje kao predsjednice i mene kao tajnika. U 17.00 sati nam se pridružio Nikola Rašić te smo nastavili razgovor oko suradnje između nas troje u Izvršnom odboru. U 18.00 sati su nam se pridružili Ivo Dubravčić i Ante Došen te smo zajedno nastavili razgovor o programskom smjeru Zaklade i načinu rada Uprave i Izvršnog odbora.

3.4. Član Hrvatskog vijeća Evropskog pokreta

4. studenog javio sam u Hrvatsko vijeće Evropskog pokreta u Zagrebu osnutak Zaklade i prenio želju uprave da Zaklada postane kolektivnim članom. Prenio sam i želju da dođe do susreta s predsjednikom HVEP-a Stankom Lasićem koji je živio u Amsterdamu. Pristupnicu u HVEP poslali smo 4.02.1992. i nakon toga 10.02.1992. uplatili godišnju članarinu od f 300.

3.5. Apel za zaustavljanje nasilja i poštivanje prava na samostalnost Hrvatske

Na poticaj Branka Bošnjakovića od 31. listopada Desiree Swaneveld je 7. studenog sastavila koncept apela za obranu i poštivanje prava na samostalnost Republike Hrvatske s naslovom *‘Zaustavi nasilje u Hrvatskoj’*. Apel je bio namijenjen zapadnim demokratskim Vladama, ženama i muškarcima slobodnog Zapada, premijeru Lubbersu i ministru van den Broeku. Tekst koncepta sam primio radi usaglašavanja sadržaja teksta. Na moj prijedlog promijenjena je samo jedna rečenica na kraju teksta: *‘Daj narodima Hrvatske šansu’* u *‘Zaustavi nasilje u Hrvatskoj’*. Tako usaglašen tekst poslan je 8. studenog medijima a kopije apela poslane su ministru-predsjedniku Vlade Ruudu Lubbersu i ministru vanjskih poslova Hansu van den Broeku. Tekst apela⁷ u cjelosti glasi: *Mi, članovi uprave i simpatizeri Zaklade Nizozemska-Hrvatska, mi koji smo našu nadu položili u ljudsku pamet, u ljudsko dostojanstvo, mi koji naše povjerenje stavljamo u miroljubivo djelovanje demokratskog sustava, obraćamo Vam se. Zaprepašteni, žalosni i bez nade konstatiramo kako je ovog trenutka Republika Hrvatska i njeno stanovništvo različitih nacionalnosti i kultura ugroženo totalnim uništenjem od strane vojne nadmoći, vođene jugoslavenskom federalnom vojskom. U ovo vrijeme ujedinjavanja Evrope, uništava se pred očima, prema dostupnim slikama medija, jedna evropska civilizacija. Evropska kulturna baština uništava se sistematski. U napadu kojim se nikog ne štedi napadaju se civilni ciljevi, među kojima su bolnice i jedan grad spomenik kao što je vjekovni Dubrovnik. U ovoj apsurdnoj borbi tisuće je nevinih žrtava. Ljudska pamet traži da podignemo glas protiv ovog besmislenog rata. Obraćamo se demokratskim Vladama*

⁷ Apel je objavljen u knjižici Došen R. i Kantoci I. (ur.) *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 17 - 18.

Zapada da sa svim sredstvima koja im stoje na raspolaganju zaustave tu neljudsku borbu započetu od strane jugoslavenske federalne vojske, koja je bez kontrole ikojeg demokratskog tijela krenula u vlastitu propast. Ovaj neslužbeno proglašeni rat stvorio je već tisuće izbjeglica u susjednim državama, Mađarskoj, Sloveniji, Italiji i prijeli ostalim evropskim zemljama. U Evropi nije poznato, od kada je sovjetska vojska ugušila mađarski ustanak 1956. nasilje i uništavanje koje se sada provodi u Hrvatskoj. Obraćamo se svim ženama i muškarcima na slobodnom Zapadu, svima koji iskreno vjeruju u slobodu i demokraciju, usprotivite se ravnodušnosti prema stanovnicima Hrvatske. Tražimo da se poštuje želja za samostalnošću koju je stanovništvo Republike Hrvatske izrazilo na demokratski način i da se Republiku Hrvatsku zaštiti od napadača. Zaustavite nasilje u Hrvatskoj. U ime Zaklade Nizozemska-Hrvatska, vlastoručni potpis, Drs. D. Swaneveld, predsjednik i vlastoručni potpis, Drs. Ivan Kantoci, tajnik.

3.6. Humanitarna pomoć poslana Kriznom štabu Slavonije

Dr. Ante Došen, koordinator zakladine medicinske pomoći poslao je 11. studenog u Slavonski Brod transportnu pošiljku humanitarne pomoći različitog sanitetskog materijala u 50 kutija, dvoje invalidskih kolica, 6 m³ posteljine i deka, 30 m³ odjeće. Pošiljku su prevozili *Ivan Jukić i Henk Oosterhuis*. Iz Medicinskog centra Slavonski Brod od ravnatelja centra dr. *Ivana Balena* primili smo 18. studenog potvrdu prijema pošiljke ovim riječima: *Najljubaznije Vam zahvaljujemo na pošiljkama dragocijenih lijekova i sanitetskog materijala koje nam omogućavaju da i u ovim teškim ratnim vremenima, u Hrvatskoj nametnutom ratu, zadržimo visoku profesionalnu i stručnu razinu medicinskih usluga, te primjereno zbrinemo sve naše pacijente i osobito ranjene civile i pripadnike oružanih snaga Republike Hrvatske. Vaša nesebična gesta pokazuje da je Hrvatski narod kako u domovini tako i širom svijeta spreman na velika odricanja kako bi napokon živio slobodan u svojoj državi.*

3.7. 3. sjednica uprave – razjašnjenje ciljeva zaklade

Sjednica je održana 10. studenog 1991. u Delftu, J. Campertlaan 95, s početkom u 15.00 sati. Iz uprave bili su prisutni Ante Došen, Desiree Swaneveld, Ivan Kantoci i Ivan Dubravčić. Odsutni su bili Branko Bošnjaković i Nikola Rašić. Sjednici je prisustvovao a poziv odbora Steven Slot a prisustvovali su simpatizeri Helena Mencer i Stjepko Dubravčić. Na početku se (2.) saslušalo informacije: a. o sastanku 8. studenog 1991. u tajništvu CDA u Den Hagu, Dr. Kuypersstraat 5, na kojem su bili Desiree Swaneveld i Ivan Kantoci a od strane CDA *Joost Gielen*, b. o planiranom sastanku s ambasadorom za kulturu u ministarstvu vanjskih poslova, c. o studentskoj tribini u Tilburgu na temu “uzroci krize i budućnost bivše Jugoslavije” na kojoj će u ime S.N.K. sudjelovati I. Kantoci. Utvrdio se (3) zapisnik 2. sjednice od 6.10.1991. Izvršio se (4) uvid u pristiglu i poslanu poštu. Saslušala se (5) informacija I. Kantocija o slanju pisma članovima parlamenta. Zatim se saslušalo informaciju (6) I. Kantocija o sastanku sa Zakladama Kerk in Nood 11.10.1991. i Mensen in Nood 30.10.1991. koje su izrazile želju za suradnjom oko prikupljanja i slanja humanitarne pomoću ugroženima u Hrvatskoj. Zatim se saslušalo informaciju (7) I. Kantocija i I. Dubravčića o održanom razgovoru s Komisijom Istok-Zapad Biskupske konferencije Nizozemske u

Utrechtu 22.10.1991. Usvojio se zaključak da se nastave razgovori s Pax Christi Nederland i Komisijom Iustitia et Pax Biskupske konferencije. Saslušala se informacija (8) o slanju dvije pošiljke humanitarne pomoći upućene u Hrvatsku. Odlučeno je platiti račun od 2389,99 guldena za medicinski materijal kojeg je trebalo nabaviti. Zaključeno je da se stupi u kontakt s Liječnicima bez granica i Crvenim križem. Raspravljalo se (9a) o ciljevima zaklade te je odlučeno *“ne postavljati političke zahtjeve ali ipak aktivirati diskusiju. Stvarati kontakte i povezivati ljude iz Hrvatske i Nizozemske. Zauzimati se za politički izraženu volju i političke odluke naroda u Hrvatskoj a ne stvarati vlastitu politiku.”* Zauzeli su se stavovi (9b) u vezi aktualne situacije u Hrvatskoj te je zaključeno da *sankcije poduzete protiv Jugoslavije od strane EZ pogađaju sve narode u bivšoj Jugoslaviji* pa je odlučeno da Steven Slot napiše koncept dopisa parlamentu s tim u vezi. Razgovaralo se (10) Stevenom Slotom o ulasku u upravu a on je zatražio vrijeme za razmišljanje do donošenja odluke. Razmotrilo se pitanje (11) izlaska novog broja Informativnog lista. Razmotrilo se pitanje (12) sastanaka s članovima radnih grupa pa je odlučeno početkom siječnja 1992. organizirati sastanak uprave s donatorima i simpatizerima. Razmotrilo se pitanje (13) kontakta s medijima. Saslušalo se informaciju (14) o kontaktima s Jan Dirkom Blaauw (VVD) oko poziva i prijema političke delegacije iz Hrvatske. Razmotrilo se pitanje (15) financija. Razmotrila se lista (16) s donešenim odlukama i provedbom odluka. Zaključilo se da pitanje savjeta zaklade treba načelno riješiti. U toku je prijava zaklade Uredu za traženje financiranja. Montmontažin prijedlog usmjeriti prema medicinskoj i humanitarnoj pomoći. Desiree Swaneveld u suradnji s Lelom Zečković radi na tekstu ‘Pomozite Hrvatskoj’. Aktivnosti u suradnji s Rijksmuseumom su u toku. Ostaje zadatak formiranja radne grupe za kontakte s parlamentom, političkim strankama i organizacijama. Zbog odustajanja Biserke Troost-Filipović nije održana javna tribina ‘Upotreba i zloupotreba medija’. Zbog straha od političnosti nije održano predavanje na Sveučilištu u Leidenu. Ostaje zadatak pozvati na sastanak Radnu grupu za informiranje. S.N.K. je prijavljen kao kolektivni član HVEP-a a ostaje zadatak pozvati Stanka Lasića. Poslane su zahvalnice donatorima i osobama za doprinos u akciji medicinske pomoći.

3.8. Pismo kritike Davora Raića na aktivnosti zaklade

Davor Raić, Rubenssingel 20 iz Capelle a/d IJssel uputio je 10. listopada 1991. pismeni prigovor na aktivnosti zaklade u kojem piše među ostalim: *“Ne mogu S.N.K. poduprijeti novcem. Sadašnje aktivnosti zaklade su nedovoljne i nisu primjerene situaciji u Hrvatskoj....S.N.K. ostaje raditi s listom aktivnosti od prije tri mjeseca, kao i EZ. Na primjer, priprema javne tribine o zloupotrebi medija u Jugoslaviji je bez veze jer se djeca u Osijeku skrivaju u zaštitnim podrumima, crkva u Pokupskom je srušena, osmogodišnji nećak mojeg poznanika Ante Suzka iz Gospića je poginuo prilikom napadu federalnih zračnih snaga na jedan hotel u Karlobagu....Neprihvatljivo je dosadašnje čekanje na razvoj situacije u Jugoslaviji. S.N.K. treba preuzeti i rizik i svoju pažnju usmjeriti na hrvatsku stranu...”*

3.9. Nezadovoljstvo Desiree Swaneveld

U poruci koju sam primio od Desiree Swaneveld 10. studenog 1991. javila mi je da bi rado telefonski popričala o poslovima S.N.K. koji se odnose na nju ali i na mene. Zapisala je “*tako ne može ići dalje – dobro*”.

3.10. Osnovana još jedna Zaklada – Prijatelji Hrvatske

11. studenog primili smo pismenu obavijest da je u Den Hagu 25. listopada 1991. osnovana Zaklada Prijatelji Hrvatske. Upravu čine Ivica Lupi, Zorka Bota, Jagoda Berkelder-Labus i Božidar Bonačić. Cilj im je poticanje integracije Hrvata u nizozemsko društvo i djelovanje na stvaranju prave slike o Hrvatima. Zbog prilika u Hrvatskoj počeli su s aktivnostima humanitarnog karaktera.

3.11. Studentska tribina u Tilburgu – skidanje jugoslavenske zastave

Rob Versfeld i *Monique Oosterbos* iz studentskog udruženja Plato iz Tilburga pozvali su me na studentsku tribinu u Tilburg, na adresi njihove udruge, St. Josepstraat 38, u ponedjeljak 18. studenog u 20.30 sati. Naslov tribine bio je *Sadašnja situacija u Jugoslaviji*. Obećao sam sudjelovanje. Pozvani su bili i Willem Vermeer iz Leidena, Vanda Primec iz Odbora Priznanje Slovenije i gosp. Petrović rodnom iz Srbije. Od nas se očekivalo nakon uvoda Willema Vermeera dati svoj pogled na tri tvrdnje: 1. Korijen sadašnjeg sukoba u Jugoslaviji leži u Titovom sistemu. 2. Federalna vojska je sposobna suzbiti težnje za nezavisnošću. 3. Mir će nastupiti kada se u svim jugoslavenskim Republikama dostigne isti standard života. Došao sam sa suprugom Christien u studentske prostorije u Tilburgu pola sata prije početka održavanja tribine. Na podiju gdje su trebali sjediti sudionici tribine bila je vidno izvješena zastava Nizozemske i zastava SFRJ. Nakon što sam se susreo s predstavnicima studenata rekao sam im da neću nastupiti na tribini ukoliko se ne makne zastava SFRJ ili uz nju ne postavi zastava Republike Hrvatske. Kako nisu imali zastavu Republike Hrvatske brzo su skinuli zastavu SFRJ. I prije nego što je tribina počela bio sam uvjeren kako je tribina tim činom postala uspješnom. Skidanje zastave bilo je rječitije od svih izgovorenih riječi na toj tribini. Willem Vermeer se nije odazvao pozivu. Nas troje iznosili smo slobodno svoje informacije, poglede i mišljenja iz kojih su bili vidljivi naši različiti stavovi. Kulturno smo se ponašali i kulturno se razišli. Ono što je hrvatski Sabor učinio 8. listopada raskinuvši sve državnopravne veze s republikama i pokrajinama SFRJ meni se to učinilo stvarnim u Tilburgu 18. studenog, skidanjem zastave SFRJ.

3.12. Dr. Marko Veselica u Den Hagu

Dr. Marko Veselica, predsjednik Hrvatske demokratske stranke (HDS) došao je 11. 11. 1991. u višednevni posjet Nizozemskoj na poziv Ogranka HDS-a iz Rotterdama. U utorak 12. studenog fra Lovro Bosankić je zamolio Desiree Swaneveld posredovanje pri prijemu dr. Marka Veselice u uredu stranke CDA, čiji je član stranke Ruud Lubbers bio predsjednik Vlade a Hans van den Broek ministar vanjskih poslova. U Rotterdamu je Ogranak HDS-a, na čijem je čelu bio *Ivica Barišić*, organizirao u subotu 16. studenog 1991. “Hrvatsku večer” u prostorijama folklorne udruge Airinos da Terra u Plomperstraat 18c. Gosti večeri bili su dr.

Marko Veselica, dr. Anto Kovačević i pjevač Đuka Čaić. Dr. Marko Veselica je tom prilikom održao govor na temu *“Branimo nezavisnu državu Hrvatsku od srbočetničke agresije”*. Posredstvom Desiree Swaneveld došlo je do prijema dr. Marka Veselice u uredu stranke CDA u Den Hagu, Dr. Kuypersstraat 5, u ponedjeljak 18. studenog 1991.

3.13. Pismo kritike Nine Fermin-Peternel na rad zaklade

Nina Fermin-Peternel javila se zakladi pismom prvu puta 21. rujna 1991. Pismu je priložila kopiju pisma naslovljenog na Hansa van den Broeka, ministra vanjskih poslova. U pismu obavještava ministra o situaciji u Hrvatskoj i upozorava ukoliko ne dođe do intervencije na ogromne posljedice rata u Hrvatskoj a možda i u Bosni i Hercegovini. Kopiju tog pisma slala je na različite adrese ne bi li što više ljudi pismo kopiralo i potpisalo te u osobno ime slalo na ministrovu adresu. S tim njezinim prvim pismom došlo je do kontakta i suradnje sa zakladom koja se s vremenom postala intenzivnijom te je postala članicom Radne grupe za informiranje. Nina Fermin-Peternel bila je jako pogođena i uznemirena ratnim događanjima u Hrvatskoj, uostalom kao i svi Hrvati u Nizozemskoj. Bila je dobro informirana i odlučna u ne mirenju sa situacijom. Bila je vrsna u pisanju. Svoje je umijeće primjenila pišući vladinim dužnosnicima i političarima u parlamentu vjerujući da oni mogu pokrenuti mehanizme koji bi doveli do zaštite ugroženih i do zaustavljanja srpske agresije.

Četiri dana prije pada Vukovara 18.11.1991. a tri dana prije sastanka Radne grupe za informiranje kod nje u Rijswijku, poslala je 14. studenog 1991. zakladi pismo u kojem javlja da je imala sukob mišljenja s Desiree Swaneveld. Smatrala je nužnim uzajamno uskladiti stavove te poslala tekstove o kojima se radi, s molbom da ih se pročita i stvore vlastita mišljenja. U objašnjenju je doslovce navela: *“1. Desiree mi je predložila da napišem pismo parlamentarcima – članovima Stalne komisije za vanjske poslove parlamenta. Ja sam to učinila i poslala koncept Bošnjakoviću, Prizmiću, Desiree, Kantociju, Borjanu i Schalekampu (ovom potonjem nisam slala – on redigira sve moje tekstove, ‘de’ i ‘het’ i slični, vama poznati problemi). 2. Nakon konzultacija (najopširnije s Bošnjakovićem, čije sam primjedbe i sugestije odmah efektuirala) napisala sam 29 listopada definitivnu verziju. To je pismo u prilogu. Osobno – u svoje ime, dakle – sam ga poslala parlamentarcima (Sipkes, Groen Links, mi je odgovorila – vidi prilog) i novinama, novine su tekst odbacile. 3. Desiree mi je rekla da će pismo skratiti i poslati u ime Zaklade. 4. Pismo koje je poslano u ime Zaklade (vidi prilog) po mojem mišljenju - nema nikakve veze s mojim pismom, - previše je općenito, - ne odražava ono što među nama živi. 5. Ja sam Desiree nazvala, sve joj to rekla i dobila slijedeće odgovore: - moje je pismo parlamentarcima u redu za slanje u vlastito ime, ali nije prikladno za slanje u ime Zaklade – jer je previše političko, a to Zaklada nije i ne želi biti, - inzistiranje na iznošenju političkih stavova i zahtjevi koji su konkretniji od opće-humanitarnih bi moglo ugroziti glavni cilj Zaklade: nizozemsko-hrvatsko prijateljstvo, - uprava je odlučila prošli vikend da se u ime Zaklade više ne inzistira na priznavanju samostalnosti Hrvatske (to treba ostaviti političkim partijama) niti da se tambura po embargu na oružje (to je previše radikalno). – o pismu koje je Desiree poslala parlamentarcima umjesto onog kojeg sam ja napisala i predložila je konzultirana cijela uprava, koja se s njim složila. To su samo najvažnije točke – mislim da one privatne, pomalo ljutite primjedbe s obje strane u ovom kontekstu nisu relevantne. Ja se iskreno nadam da se ovakvi sukobi mišljenja mogu rasčistiti*

razgovorom i diskusijom, ali je očito da je ovo indikacija nužnosti usklađivanja stavova i mišljenja. Osobnosmatram da: 1. Zaklada nije sama sebi svrha, nego je sredstvo – nama Hrvatima i svim dobronamjernim Nizozemcima koji se žele angažirati u tom smislu – u ovom trenutku svim raspoloživim sredstvima pomoći Hrvatskoj. S obzirom da mi nismo ratnici niti industrijalci – to nam puno sredstava ne ostaje, ali bar ono malo što možemo, da radimo udruženim snagama i kao organizacija: meni se čini crna šteta sve te naše pisanije slati individualno (to završava u 90% slučajeva direktno u košu za smeće), a u zajedničko ime slati tek neke blage, općenite apele, koji nas kao organizaciju baš ni malo ne profiliraju. 2. Nije točno da Zaklada nema političku ulogu – iako se potpuno slažem da to političko djelovanje nije i ne treba biti partijski obojeno. Koliko je meni poznato mi jedni za druge uglavnom čak i ne znamo partijsku pripadnost, bilo ovdje, bilo u Hrvatskoj, i to je dobro. Ali, kad je zemlja u ratu – onda je sve politika, a svakako naše nastojanje da utječemo na javno mišljenje ovdje u Nizozemskoj. Inzistiranje na ‘apolitičnosti’ je, čini mi se, čista hipokrizija: do sada još nisam primijetila da bi u Upravi ili među simpatizerima/donatorima bio koji pristalica velikosrpskih ideja. – održavanje kontakata, izmjena informacija, usklađivanje stavova, konzultacije prije donošenja odluka (kao npr. ne poslati postojeće pismo parlamentarcima, nego raditi neko drugo, ili odluka da se više ne traži priznavanje Hrvatske) između članova uprave i aktivista nije dovoljno. – rad u Zakladi treba decentralizirati: kad netko dobije neki zadatak, onda uz to ide i povjerenje da će ga odgovarajuće i obaviti – kontrola ‘po službenoj liniji’ mi se čini pomanjkanje povjerenja i djeluje kontraproduktivno. Primjer: posljednji Bilten (Nieuwsbrief) – dogovorili smo da ga Vinko Prizmić napravi, Vinko ga je napravio i materija je 25. listopada bio završen. Na moje pitanje šta je s tim, Desiree mi je odgovorila “Mi smo se dogovorili da u ovom času nema žurbe, u ime uprave prije štampanja to mora prekontrolirati Nikola, a zadnju odgovornost nosim ja”. Ja smatram da je takav način rada loš: ako smo Vinka zamolili da to napravi, onda valjda vjerujemo da je za to sposoban – i bez kontrole. Krajnji je rezultat da dans, 14. studenog, taj Bilten još ne cirkulira, a zadnji je bio prije više od dva mjeseca. Predlažem da Bilten izlazi stiptno jedanput mjesečno, da ga radi Vinko (uz konzultacije po vlastitom nahodanju) i da ga prema tome uprava imenuje glavnim i odgovornim urednikom. Molim vas da o mojim prijedlozima razmislite, da ukoliko ih imate notirate i vlastite. Srdačan pozdrav, vlastoručni potpis, Nina Fermin.”

Uz dozvolu Ive Dubravčića, poslala mi je i kopiju pisma pisanog rukom kojeg je primila od njega kao odgovor na njezino pismo, misleći da će to pismo biti prilog raščišćavanju nekih nezdravih odnosa u S.N.K. Sadržaj pisma glasi: “Draga Nina, Primio sam Vaše pismo začinjeno gorčinom. Imate pravo: Vaš tekst i onaj otposlani parlamentarcima nemaju baš nikakve veze. Nije mi jasno kako bi netko i zaključio da su potekla iz iste radionice. Vaš je prijedlog jednostrano odbačen. Zar se nisu mogla poslati oba? Kakve bi štete to donijelo Hrvatskoj? Sve što mi radimo (il’ pokušavamo uraditi) trebalo bi biti urađeno u poštenoj namjeri da spriječimo razaranja, uništavanja, ubijanja, vrijeđanja, strahote i užase što doživljavaju naši u domovini. Za sve što učinila ‘Zaklada’, Vi il’vaši prijatelji puno hvala! Forme i načini, stilovi i postupci, trebali bi biti ostavljeni svakom od nas na slobodan izbor. Stvarati od nas vojnike, koji samo izvršavaju naredbe, jednostavno nije moguće. Svako od nas zna, svako od nas želi, svako od nas razmišlja svojom glavom i ima pravo razmišljati na svoj način. Odavno mrzim formalnosti i ustaljene dnevne redove. Mrzim ugovorene sastanke i raspodjelu zadataka. Dosta mi je toga u bureau, al’ ko profesionalac podnosim teror tih

obaveza, jer od toga živim. Neću dopustiti sebi da me sputa bilo kakav "program i razrađeni ciljevi" kad je u pitanju život moje majke, sreća moje sestre i svih mojih u domovini. Radit ću ono i onako kako mi srce zapovijeda. Ako neću moći djelovati baš tako u Zakladi.. onda bye,bye Desiree, zbogom i do slučajnog susreta! Dobio sam iz Italije fotokopiju članka o Vidi i Malaparteu. Kopija nije uvijek čitljiva, al je i to bolje nego cijeli tekst pogađati. Sretno i naprijed na svoj način! Pozdrav Ivo."

3.14. Pismo članovima parlamenta – imenujte napadača imenom i prezimenom

Prema odluci uprave od 10. studenog Steven Slot je 16. studenog pripremio i dostavio koncept pisma u vezi aktualne situacije u Hrvatskoj koje smo odlučili poslati članovima parlamenta. Prijedlog teksta smo u upravnom odboru prihvatili. Članovima parlamenta pismo⁸ je poslano 18. studenog a sadržaj pisma je u cjelosti glasio: *"Stanje u Hrvatskoj prouzrokovano ratom pogoršava se iz sata u sat. Dijelu evropske kulture prijeti uništenje. Zaklada Nizozemska-Hrvatska konstatira kako mnogo ljudi u Nizozemskoj malo shvaća situaciju u Jugoslaviji. Tome doprinosi neodlučan i polovičan stav Evropske Zajednice: s jedne strane vidi se nasilje koje u Hrvatskoj sve više raste, dok s drug strane Evropska Zajednica reagira nejasnim izjavama. Stoga Zaklada Nizozemska-Hrvatska traži slijedeće: - U sukobu u Jugoslaviji pokažite napadača i imenujte ga imenom i prezimenom. – Jasno osudite te strane i nametnite napadačima u sukobu djelotvorne sankcije. Nastavite mirovne pregovore s onim Republikama koje su za to spremne i pojasnite na koji će način za to primiti nadoknadu. Izjasnite se na temelju čega ćete prijeći priznanju ili nepriznanju samostalnosti republika. U ime Zaklade Nizozemska-Hrvatska, vlastiti potpis, Desiree Swaneveld, predsjednik, vlastiti potpis, Ivan Kantoci, tajnik."*

16. prosinca primili smo pismo iz parlamenta u Den Hagu, iz ureda za međunarodnu politiku. Javljeno nam je da je naše pismo od 18. studenog razmotreno u parlamentarnoj Komisiji za vanjske poslove. Komisija je odlučila sadržaj pisma prepustiti stranačkim klubovima u parlamentu koji će prema potrebi poduzeti daljnje korake.

3.15. Formiranje Radne grupe za informiranje

Sastanak se održao u nedjelju 17. studenog u 14.00 sati u Rijswijku, u stanu Nine Fermin-Peternel, u ulici Van Ostadelaan 104. Prisutni su bili Borjan Čače, Nikola Rašić, Edward Montezinos, Irina Balen, Nina Fermin, Vinko Prizmić, Willem Schalekamp i Ivan Kantoci. Odlučeno je da u uredništvo Vjesnika (Nieuwsbrief) zaklade uđu Nikola Rašić, Vinko Prizmić, Desiree Swaneveld i Ivan Kantoci. Odgovorni urednici su I. Kantoci i D. Swaneveld. Glavni urednik Vinko Prizmić. Lektor nizozemskog jezika W. Schalekamp. Layout, izrada i slanje E. Montezinos. Vjesnik se namjerava izdavati jednom mjesečno. Komunikacija Radne grupe s upravnim odborom će ići preko I. Kantocija.

20. studenog primili smo pismo Nine Fermin-Peternel u kojem nam je javila svoju odluku o izlasku iz Radne grupe za informiranje. Zaključila je kako ono što Zaklada službeno iznosi u javnost ne odgovara njenoj viziji o optimalnom korištenju društveno-političkih

⁸ Pismo je objavljeno u knjižici Došen R. i Kantoci I. (ur.) *Verlangen naar vrijheid, over Kroatië vanuit Nederland (Čežnja za slobodom, o Hrvatskoj iz Nizozemske)* izdanje Zaklade Nizozemska-Hrvatska, Zevenbergen 1996. str. 18.

moćnosti pa se stoga odlučila samo na osobne aktivnosti. Unatoč izlasku iz Radne grupe za informiranje ostala je surađivati sa zakladom. Već 26. studenog poslala je koncept pisma, odgovor Komisiji za vanjske poslove Kluba zastupnika Stranke rada (PvdA) na njihovo pismo od 18. studenog 1991. a o kojem je već bilo riječi.

Willem Schalekamp počeo je pisati koncepte pisama, reakcije na izvještavanje o ratu u Hrvatskoj. Zahvaljujući njemu oštro smo reagirali npr. kod glavnog urednika dnevnih novina Trouw na izvještaj o padu Vukovara zbog korištenja samo srpskih izvora u izvještaju. S Borjanom Čače, slali smo uredništvima medija npr. prijevod teksta dr. Radovana Ivančevića.

U Radnu grupu za informiranje uključivao sam i druge, kao npr. *Natašu Grgurinu* iz Sneeka. Ona je u ime Radne grupe 22. studenog reagirala na vijest BBC i scenu iz Vukovara kada su srpske agresorske snage 18. studenog ušle u središte Vukovara i gdje četnici marširaju i pjevaju "Bit će mesa, klat ćemo Hrvate". Zatražila je od BBC da ispiše prijevod "We will be slaughtering the Croats" na engleskom jeziku na kopiju filma radi objektivne dokumentiranosti filma. Iz BBC-a je primila pismo zahvale od 4. prosinca 1991. i poruku da će komentar proslijediti onima na koje se komentar odnosi.

Krajem studenog započele su značajnije aktivnosti oko pripreme 2. broja Vjesnika kojeg smo namjeravali izdati početkom mjeseca prosinca. Uredniku Vinku Prizmiću poslao sam 24. studenog prve tekstove za novi broj.

3.16. Parlamentarna komisija za vanjske poslove zainteresirana za posljedice ekonomskih sankcija EZ

Gospodin *Jan Dirk Blaauw* (VVD – narodna stranka za slobodu i demokraciju) predsjedavajući Parlamentarne komisije za vanjske poslove nizozemskog parlamenta zamolio je zakladu da pribavimo reakcije u Hrvatskoj na ekonomske sankcije EZ Jugoslaviji. Za informaciju o posljedicama tih mjera obratili smo se pojedincima i ustanovama te Vladi Republike Hrvatske.

3.17. Pax Christi Nederland – poziv na razgovor

Pax Christi, katolički pokret i organizacija za pomirenje i mir, nastala je nakon Drugog svjetskog rata u Francuskoj. U Nizozemskoj je, u Utrechtu podružnica osnovana 1948. i od osnivanja je bila vrlo aktivan mirovni pokret. 19. studenog primili smo pismo kojim Pax Christi poziva delegaciju zaklade na informativni razgovor u ponedjeljak 16. prosinca u 14.00 sati u Pax Christi centru u Utrechtu. Naveli su kako bi rado tijekom razgovora bili obaviješteni o našim zapažanjima o ratu u Hrvatskoj i o našim razmišljanjima u kojem smjeru bi trebalo tražiti rješenja. Također su javili da su otvoreni porazgovoriti o očekivanjima koje imamo od organizacije kao što je Pax Christi. Dakako da smo poziv prihvatili i javili da će delegacija zaklade doći predloženog dana na razgovor.

3.18. Pismo Nikole Rašića članovima uprave

Član Uprave Zaklade Nikola Rašić uputio je 26. studenog pismo članovima Uprave i u njima postavio nekoliko važnih pitanja za rad Zaklade. Osnovno pitanje koje je postavio bilo je pitanje stava Zaklade prema političkom priznanju Hrvatske. ...*"Gotovo je teško*

povjerovati da se oko takvog pitanja u Zakladi vodi rasprava. Sve čemu bi Zaklada trebala težiti i čime bi se trebala baviti kreće se oko toga. Ukratko: držim da se Zaklada mora nedvosmisleno zalagati za što skorije međunarodno priznanje Hrvatske i usmjeriti svoje aktivnosti prema tome cilju. ...Predsjednica S.N.K., koja se opire otvorenijem formuliranju toga zahtjeva, tvrdi da je to politički zahtjev te da kao takav može štetiti djelovanju S.N.K. Da li je to političko pitanje ili ne nema potrebe raspravljati. Ako se Hrvatsku uskoro ne prizna u njenim sadašnjim granicama ostavlja se mogućnost pogađanja o njima. Stoga je itekako "političko" pitanje ne zalagati se za priznanje. Mislim da nitko od nas ne želi biti član Zaklade koja priznaje i Hrvatsku bez Baranje ili Vukovara. Kako se u ovoj zemlji, između ostalih, odlučuje o sudbini Hrvatske, naše djelovanje moralo bi biti rezolutnije. Na kraju, ne mislim da se radi o "politici". Radi se o pravu naroda na samoopredjeljenje, temeljnom pravu priznatom od međunarodne zajednice još od francuske revolucije do povelje UN. Relativizirati to pravo je politika, a ne zalagati se za njega. I na kraju: sve da se i radi o politici, čemu je se kloniti? Biti apolitičan u ratu, da li je to moguće? Zauzeti takav jasan stav nikako ne znači da se S.N.K. odriče svoje načelne neutralnosti i neovisnosti o vladama i strankama. Naprotiv. Radi se o stavu cijelog jednog naroda a ne političkih stranaka. Držim da Uprava, na čelu s predsjednicom i tajnikom, mora razraditi strategiju djelovanja u skladu s ovim opredjeljenjem. Raspravu o tome treba li se opredijeliti tako ili ne, smatram suvišnom. Odnosno sebe smatram suvišnim u takvoj raspravi, pa onda i Zakladi. Posebno važnim smatram držanje i djelovanje predsjedavajućeg, kao glasnogovornika ciljeva Zaklade.

Drugo pitanje koje je postavio Nikola Rašić odnosilo se na komunikaciju s donatorima i suradnicima i na način rada u Zakladi. Predložio je povremeno sazivanje donatora i suradnika na neformalne sastanke i razmjenu mišljenja. Treće pitanje odnosilo se na potrebu financijske kampanje. Pismo je završio: *... "želio bih da ovom raspravom 7 prosinca, konačno prekinemo rasprave o Zakladi samoj da bismo se više mogli posvetiti njezinim ciljevima. Tim više što vrijeme u Hrvatskoj teče mnogo brže nego u mirnoj Nizozemskoj."*

3.19. Aktivnosti oko humanitarne pomoći se šire

Anneke Kukulja-Joosten javlja kako je 28. studenog iz grada Hengelo poslat kamion s 30 m³ medicinske pomoći, tople odjeće i obuće, hrane, prema Medicinskom centru u Varaždin. Dolaze nam i molbe za pomoć. Sonja van der Jagt iz Utrechta poslala nam je poziv za pomoć u hrani, dekama i lijekovima iz Pirovca kod Šibenika.

3.20. Pismo Desirée Swaneveld članovima uprave – najava ostavke

Desirée Swaneveld poslala je 29. studenog opširno pismo članovima Uprave. U pismu je napisala: *"Iz različitih (telefonskih) razgovora s vama i donatorima/simpatizerima očito je kako se trenutno puno razgovara i piše o smjeru i načinu rada Zaklade Nizozemska-Hrvatska (SNK). Formalno sam primila na papiru viziju Rašića, Schalekampa i Fermin-Peternel. Nezadovoljstvo o mojem tumačenju ciljeva Zaklade kao predsjednika SNK i iz njih proizašlog načina rada doživljenog kao jako opreznog iznosi se nezadovoljstvo kako u pismima tako i u (telefonskim) razgovorima. Diskusiju o sadržaju i načinu rada, mi smo vodili, od trenutka kada je bilo riječi o zakladi kao što je naša, u stalno promjenjivom sastavu i intenzitetu. Šaljem vam moju reakciju prije našeg sastanka od 8. prosinca 1991, gdje ćemo*

ponovno govoriti o ciljevima i motivaciji u vezi SNK. Kao prvo htjela bih svratiti pogled unatrag na blizu prošlost, povijest nastanka SNK. Otprilike prije dvije godine Bošnjaković i ja smo konstatairali kod Hrvata koji žive u Nizozemskoj veliku povećenost, ako ne i strah, pokazati svoj identitet i porijeklo nizozemskoj okolini. Istovremeno smo uočili kod Nizozemaca totalno neshvaćanje i nepoznavanje o postojanju Hrvatske i o njezinu stanovništvu, kulturi, povijesti. Tražili smo način kako potaknuti Hrvate oko iskazivanja njihova identiteta i o mogućnosti buđenja interesa za Hrvatsku kod Nizozemaca. Zahvaljujući u međuvremenu stiglom procesu demokratizacije došlo je do mogućnosti krajem 1989. početkom 1990. skupiti manju grupu više ili manje istomišljenika. Tako smo stajali na početku Hrvatske kulturne zajednice. No, i prije nego što je udruženje formalno osnovano ispolitizirala se inicijativna grupa i usmjerilo se, osim toga, prije svega prema Hrvatima u Nizozemskoj. Nizozemski elemenat, je tako, po mojem mišljenju, nestao. Bošnjaković je odustao od funkcije u upravnom odboru, postao je član HKZ, a ja sam se ograničila na donatorstvo. Ostala sam sa simpatijama prema potrebi stvaranja mosta između Nizozemske i Hrvatske. Više je ljudi dalo do znanja da želi (manje ili više) formalnu organizaciju koja bi se bavila tom funkcijom mosta. Jedna inicijativna grupa stalno različitog sastava krenula je u traženje oblika i sadržaja. To je rezultiralo službenim osnivanjem SNK u rujnu 1991. Nakon mnogo diskusija cilj je postao: unapređivanje aktivnosti na području kulture, školovanja, znanosti i ekonomije kako bi se doprinjelo međusobnom razumijevanju i suradnji između Nizozemske i Hrvatske i do integracije Hrvatske u evropsko društvo. No vratimo se u sadašnjost. U predvečerje međunarodnog priznanja Hrvatske kao suverene države usmjerava se diskusija unutar SNK na moje čuđenje na temu političkog priznavanja. To me košta previše vremena i energije koje sam željela i trebala upotrijebiti za druge aktivnosti u SNK. Treba li zalaganje za političko priznanje Hrvatske ovog trenutka biti (dodatni) cilj, ako ne i cilj naše Zaklade? Vi poznajete moj stav odbijanja toga. Od početka nisam imala pred očima političke ciljeve sa SNK. No ni ja ne niječem legitimnost ni nužnosti ni potrebe zauzimanja političkog stava. Grozan rat vođen od strane Federacije protiv republike (republika) traži i političku aktivnost uz humanitarne i kulturno-društvene akcije. Postalo mi je jasno, da većina Uprava želi gore navedene dodatne ciljeve i stoga želi izabrati više oblik interesne organizacije. To traži organizaciju koja će više baviti aktualnostima i načinom rada ad hoc. U takvoj organizaciji ne vidim formalne uloge za mene osobno. Sebe vidim u stvaranju kontakata između nizozemskih i hrvatskih političara, no nikako u političkim stavovima i djelovnju protiv nizozemskih političkih stranaka u vezi Hrvatske. To ostavljam radije onima koji se na tom području smatraju specijaliziranim. Osim toga nedostaje mi vrijeme za zadovoljavajuće oblikovanje predsjedništva jedne takve organizacije. Naravno, kao dobar demokrata ja ću se prikloniti većini članova moje uprave i prihvatiti proširenje ciljeva Zaklade. No ja se time osjećam primoranom napustiti funkciju predsjednika. Dakako da ja ne želim izbjeći diskusiju 8. prosinca. Vremenski pritisak, kojeg mnogi od vas osjećaju, doveo me do toga te donesem već sada tu odluku i priopćim je vama pismeno. Naravno da sam spremna tražiti nasljednika, koji će se pridružiti smjeru kojeg vi želite. Ukoliko će biti poželjno ja ću se ostati zauzimati za SNK gdje je to moguće s mojim znanjem i sposobnostima ali ne na jednom formalnom položaju. Nadam se da sam ovom odlukom doprinjela bržem razrješenju krize uprave, sa srdačnim pozdravom, Désirée Swaneveld.”

4. **Prosinac 1991.**

4.1. **2. broj Vjesnika Zaklade**

Uređivanje i izdavanje Vjesnika Zaklade (Nieuwsbrief) trebalo je tek osmisлити i organizirati. Radna grupa za informiranje odlučila je 17. studenog o sastavu uredništva u kojeg su ušli Nikola Rašić, Vinko Prizmić, Desiree Swaneveld i Ivan Kantoci. Glavnim urednikom izbran je Vinko Prizmić. Odgovorni urednici izpred Zaklade kao izdavča su I. Kantoci i D. Swaneveld. Za lektora nizozemskog jezika izabran je Willem Schalekamp. Layout, izrada i slanje povjereno je Edwardu Montezinosu. Postignut je dogovor da se Vjesnik izdaje jednom mjesečno.

Pri izradi 2. broja na vidjelo su došle teškoće pri uređivanju. Broj je izašao početkom prosinca. Na prvoj stranici upućena je riječ uredništva donatorima i simpatizerima i objavljen poziv za humanitarnu pomoć Hrvatskoj s brojem računa Mensen in Nood/Caritas Neerlandica za pomoć Hrvatskoj. Na toj stranici objavljena je i ilustracija goluba mira raširenih krila s maslinovom grančicom. Na drugoj stranici objavljena je *“Jedna sugestija”* donatora H.H. Fermina u kojoj razmišlja o ciljevima i ulozi koju bi Zaklada trebala imati u Nizozemskoj. Objavljen je i kratak izvještaj o *“Forum – diskusiji”* održanoj 27. rujna u Zevenbergenu. U maloj informaciji na toj drugoj stranici *“Da li ste znali ... prema popisu stanovništva iz 1981. samo su tri općine u Hrvatskoj imale apsolutnu srpsku većinu. Benkovac 52,97%, Glina 56,71% i Knin 78,86%. Detaljan statistički pregled u sljedećem Vjesniku...”* objavljena je nažalost pogreškom neispravna informacije. Pismeno se u uredništvo na tu pogrešku osvrnula i Nina Fermin i ukazala kako bi rečenica trebala glasiti *“Da li ste znali, prema popisu stanovništva iz 1981. samo su tri općine u Hrvatskoj iznad 20.000 stanovnika imale apsolutnu srpsku većinu. (...) Ukupno ih je bilo 11, varirajući između 8.447 i 43.731 stanovnika.”* Na trećoj stranici objavljen je intervju Vinka Prizmića i Borjana Čače s Ivom Trumbićem Hrvatом, trenerom vaterpolo reprezentacije Nizozemske. Na četvrtoj stranici objavljen je kolofon s podacima Zaklade, radnim grupama, s podicima urednika, informacija o donatorstvu, rokovi izlaženja te aktivnostima koje su izvršene ili su još u toku.

Willem Schallekamp je 19. prosinca poslao nekoliko ideja za razmišljanje kako bi se izdavanje Vjesnika Zaklade poboljšalo. Predložio je razmisliti o funkciji Vjesnika i kojoj grupi čitatelja bi trebao biti namijenjen. Predložio je dvojezično izdavanje i kako je potrebno razmisliti o formatu, obliku i frekvenciji izlaženja. 29. prosinca poslao je i pismeni prijedlog za sadržaj i izgled sljedećeg broja.

Vinko Prizmić je poslao 8. siječnja 1992. također i svoju viziju kako bi Vjesnik trebao biti koncipiran i izrađen. Namijenjen bi trebao biti donatorima, potencijalnim donatorima, političarima i medijima. Suglasio se da sljedeći broj izađe onako kako ga je koncipirao Willem Schallekamp.

4.2. **Suradnja s medijima Radne grupe za informiranje**

Borjan Čače, osoba za kontakte Radne grupe za informiranje i ja, tajnik SNK, poslali smo 4. prosinca na adrese medija pismo u kojem smo ponudili suradnju pri stvaranju

kontakata radi objektivnog informiranja o događanjima u Hrvatskoj. Uz pismo poslali smo i kopije brošura “*Geopolitical and demographical issues of Croatia*”, “*Peace conference on Yugoslavia: Croatian approach*” te poziv za pomoć Hrvatskoj Židovske općine Zagreb.

6. prosinca medijima smo Borjan Čače i ja poslali prijevod otvorenog pisma prof. dr. Radovana Ivančevića naslovljenog na intelektualce cijelog svijeta. Englesku verziju pisma primili smo od Muzejskog dokumentacijskog centra iz Zagreba i preveli je na nizozemski jezik.

9. prosinca poslao sam uredništvu dnevnih novina Trouw, prigovor na u njihovim novinama 6. prosinca objavljeni članak Richarda van Houtena u ‘Nepravedno je da se Srbiji pripisuje sva krivica’ koju je napisala Nina Fermin, član Radne grupe za informiranje. Reagirali smo zbog niza neistina iznijetih u tom tekstu od strane autora na račun Hrvatske.

4.3. Zabilješka Désirée Swaneveld o programskom smjeru i načinu rada

Mjesec dana nakon održanih sastanaka u Rotterdamu u restoranu Engels (3. studeni 1991.) u kojima su sudjelovali članovi Uprave oko teme programskog smjera i načina rada Uprave, Désirée Swaneveld je 5. prosinca (nakon što je 29. studenog najavila ostavku) članovima Uprave dostavila svoju zabilješku s tih sastanaka pod nazivom ‘Programski smjer i način rada SNK’. Cilj dostave zabilješke bio je, po svemu sudeći, podsjetiti članove Uprave na zauzete stavove u diskusiji o programskom smjeru Zaklade od 3. studenog 1991. U zabilješci je navela da je povod za sastanke 3. studenog bio između ostalog i – *stav SNK u medijima prema političkom priznanju Hrvatske*. U zabilješci je navela da su nakon široke diskusije zauzeti sljedeći stavovi: “- *SNK nema za cilj poticanje političkog priznanja Hrvatske.- Političko priznanje ipak može u određenim okolnostima biti sredstvo kojim bi se olakšalo ostvarenje ciljeva SNK. – Glasnogovornici neće političko priznanje poticati kao izrazitu točku aktivnosti zbog strateškog razloga (tek izgrađeno povjerenje kod Nizozemaca i nizozemskih organizacija). Ipak se u intervjuima može iznijeti osobno mišljenje, kako političko priznanje može biti sredstvo kojim bi se na području Hrvatske zaustavilo nasilje. Iz ZNH će se i dalje tražiti respekt i podržavanje odluka koje su na demokratski način donjeli stanovnici Hrvatske.*” O načinu rada u zabilješci je navela: “- *Načelna pitanja (programski smjer, interpretacija ciljeva) mogu biti predmet razgovora i odluka donesenih plenarno na službeno zakazanom sastanku. – Prije održavanja sastanka na kojem se donose odluke svatko od članova Uprave ima pravo konzultirati drugog člana Uprave radi izmjene informacija i formiranja mišljenja. To može biti bilateralno ali i grupno (npr. Uprava i Izvršna uprava ili članovi Izvršne uprave međusobno. Za vrijeme konzultiranja nije nikako riječ o donošenju odluka. Odluke se mogu donijeti samo za vrijeme službenog sastanka (vidi statut).*

4.4. Medicinska i humanitarna pomoć Kliničkom bolničkom centru Rijeka

7. prosinca dopremljena je donacija lijekova i sanitetskom materijala te odjeće (100 kutija i 25 vreća, oko 2.300 kilograma) Kliničkom bolničkom centru Rijeka. Prim. dr. Miljenko Flajšman potvrdio je pismeno primljenu pošiljku riječima: “*Sa velikom zahvalnošću primili smo u subotu 7. prosinca 1991. Vašu donaciju lijekova i sanitetskog materijala preko g. Hodanića. Svaka pomoć Hrvatskoj u ovim teškim danima od velikog je značenja u*

zbrinjavanju naših bolesnika i stradalih u ogroženim područjima naše domovine.”

Riječki *Novi list* od 9. prosinca objavio je tim povodom članak *Lijekovi KBC-u iz Nizozemske* i u članku opisao donaciju, već treću pošiljku humanitarne pomoći Hrvatskoj te čitatelje informirao o Zakladi.

U isto vrijeme, 7. prosinca, prosljeđena nam je preko Caritasa Biskupske konferencije molba za pomoć Saveza organizacija invalida Grada Zagreba u kojoj su nam poslali popis potrebnih ortopedskih i drugih pomagala te pribora za rad s mentalno retardiranim osobama, pisaćih strojeva za slijepe, financijsku pomoć.

4.5. Demonstracije u Maastrichtu 9. prosinca 1991

O ugovoru o Europskoj uniji raspravljalo se 9. prosinca u Maastrichtu, za vrijeme nizozemskog predsjedanja Evropskom zajednicom. Za 9. prosinca zatražene su i odobrene demonstracije za diplomatsko priznanje Hrvatske u Maastrichtu. Demonstracije su se održale u stadionu MVV Maastricht, u ulici Geusseltweg 11. Preko *Slavice Bilić* i *Ane Lisak* iz Bedema Ljubavi obaviješteni smo o dolasku 130 žena na te demonstracije te zamoljeni informirati medije u Nizozemskoj o tim demonstracijama. O tim demonstracijama poslao sam 7. prosinca priopćenje za medije novinskim agencijama, uredništvima dnevnih novina i televizijskim kućama.

4.6. Skupljanje odjeće u Zevenbergenu od 9. – 18. prosinca za žrtve rata u Hrvatskoj

Na poziv za humanitarnu pomoć Hrvatskoj, supruga Christien Kantoci-Janssen je pokrenula zajedno s lokalnom organizacijom Crvenog Križa sakupljanje zimske odjeće, donjeg rublja i deka u Zevenbergenu i okolici od 9. do 18. prosinca 1991. Akcija ja bila najavljena i popraćena intervjuom u dnevnim novinama *De Stem* i *Brabants Nieuwsblad*. Skupljena je neočekivano velika količina zimske odjeće, donjeg rublja i deka. Mensen in Nood/Caritas Neerlandica je preuzeo više od 350 vreća i pobrinuo se za transport u Hrvatsku prema dogovoru sa Zakladom.

4.7. Transport humanitarne pomoći Mensen in Nood/Caritas Neerlandica u Zagreb

Transport je išao vlakom a pomoć se sastojala se od jednog vagona s odjećom, dekama, živežnim namirnicama i medicinskog materijala i bila je namjenjena Caritasu Biskupske konferencije u Zagrebu. S transportom su išli *Kees Smits* (Mensen in Nood) i *Geert van Dartel*. Njihova namjera je bila uz predaju pomoći i dobivanje uvida u organizacijsku strukturu pružanja pomoći izbjeglicama u Hrvatskoj. S tim ciljem vodili su niz razgovora s crkvenim i neckrkvenim ustanovama te izbjeglicama iz Slavonije, Banije i Dalmacije u različitim prihvatnim centrima u Zagrebu i Rijeci. U izvještaju s tog puta koji je trajao od 4. do 13. prosinca 1991. zabilježili su kako su susreti s izbjeglicama, koji su odjednom morali bježati, njihova imovina porobljena, neznajući za sudbinu rodbine koja je ostala, da li su ubijeni ili zarobljeni, ostavili na njih dubok utisak. Napori mnogih koji se brinu osnovnim prihvatom i pružanjem pomoći izbjeglicama ispunio ih je respektom. Vagon s pomoći došao je u Zagreb 5. prosinca. 7. prosinca posjetili su magazin Caritasa. Tog je dana

istovarena iz vagona pristigla pomoć. Jedan dio je utovaren na kamion koji je pomoć odveo u bolnicu u Gospić a četiri palete, 371 kutija s hranom za djecu prevezene su u župni ured Bl. Marka Križevčanina na Trešnjevku i tamo podijeljene među 7.000 registriranih izbjeglica smještenih na području župe. Uz razgovore s djelatnicima Caritasa Biskupske konferencije posjetili su i vodili razgovore u Zagrebu u Centru za prihvrat izbjeglica Grada Zagreba, Štabu saniteta Republike Hrvatske, Crvenom Križu Hrvatske i u nekoliko prihvatilišta za izbjeglica. Pri dolasku u Rijeku bili su svjedoci intervjua na televiziji koji su dali liječnici Vesna Bosanac i Juraj Njavro nakon njihova puštanja iz trojednog srpskog zarobljeništva. U Rijeci su posjetili i razgovarali u nekoliko prihvatilišta s izbjeglicama, među kojima je bilo 15 mentalno retardirane djece iz Vrlike, izbjeglice iz Vukovara, Vinkovaca, Osjeka, Škabrnje i okolice Zadra. Po povratku u Zagreb posjećuju sportsku dvoranu na Trešnjevci gdje su stigli ljudi iz Vukovara oslobođeni u posljednjoj razmjeni zarobljenika, muškarci, građani i vojnici, zarobljeni u Vukovaru. U svom izvještaju, zapisali su, kako su hodali loše odjeveni, pričali o neljudskom ponašanju prema njima, spavanju na betonu, bez ičeg toplog, bez hrane. Jedan od njih zahvalio im je za sve što čine za žrtve rata u Hrvatskoj. Svoj su izvještaj završili riječima “ *Magazin s odjećom u župi Bl. Marka Križevčanina sutra je rezerviran za zarobljene iz Vukovara. No da li će biti i hrane?* U svojoj preporuci su naglasili potrebu nastavka humanitarne pomoći u suradnji s Caritasom Biskupske konferencije i biskupijskim Caritasima u Zagrebu, Rijeci i Ljubljani. Predložili su da Mensen in Nood/Caritas Neerlandica u dogovoru s ostalim organizacijama Caritasa u Evropi vidi kako bi se pomoć u hrani prema izbjeglicama u Hrvatskoj povećala. Važno je, zaključili su, posjetiti i Bosnu i Hercegovinu, Srbiju i Kosovo.

4.8. Pismena ostavka Désirée Swaneveld na funkciju predsjednika i članstvo u upravi Zaklade

Désirée Swaneveld je 14. prosinca 1991. sastavila svoju pismenu ostavku i adresirala je na Upravu Zaklade. U ostavci stoji: “*Povodom vođenih diskusija proteklih mjeseci o tumačenju ciljeva, programskog smjera i načina rada Zaklade Nizozemska-Hrvatska priopćavam vam sljedeće. Ja sam što se tumačenja ciljeva tiče, pogotovo za vrijeme našeg neformalnog sastanka od 8. prosinca, mogla ustanoviti, kako većina članova Uprave želi u Nizozemskoj o Hrvatskoj zauzeti i političke stavove. Uz to postoji i razlika u viđenju o načinu rada (centraliziran – decentraliziran), u toleriranju rizika kod rada u stisci s vremenom, u tonu i formuliranju dopisa u ime Zaklade. Moje je mišljenje da put kojim želi ići većina članova Uprave može voditi ka politiziranju. Uz to izvještavanje koje se ne formulira s najvećim oprezom može davati dojam propagande. Time se unaprijeđuje ono suprotno od objektivnog informiranja o Hrvatskoj koje SNK toliko želi. Kontraproduktivan put. Iako imam razumijevanje, za revolucioniranje stavova pri sadašnjim tragičnim okolnostima u Hrvatskoj, s obzirom na gore navedeno ne smatram se više prikladnom osobom za vođenje SNK. Stoga dajem s današnjim danom ostavku na moju funkciju predsjednika i člana Uprave. Time se distanciram od izjava i svega pismenog što će ubuduće u ime SNK ići u javnost. Prema mojim mogućnosti ja ću se ostati zauzimati u skladu s mojim tumačenjem ciljeva SNK za međusobno razumijevanje i suradnju između Nizozemske i Hrvatske i integraciju Hrvatske u Evropsku*

zajednicu. Na temelju toga ja ću gdje je to moguće podupirati vaš rad. Želim vam puno snage u ovim teškim danima. Désirée Swaneveld.”

4.9. Intervencija za Renea Matouška po njegovu zarobljavanju u Vukovaru

Na inicijativu Nikole Rašića i prema informacijama koje sam od njega dobio napisao sam 14. prosinca 1991. pismo Crvenom Križu Nizozemske u Den Hag i Amnesty International Nizozemske u Amsterdam za oslobađanje Rene Matouška nakon pada Vukovara. Rene Mataušek bio je stomatolog, hrvatski haiku-pjesnik i esperantist, rođen u Vukovaru. Bio je član Stručnog operativnog štaba vukovarske bolnice. Prema primljenoj informaciji od njegovih prijatelja Renea Matouška je zarobila JNA i deportirala ga u smjeru Niša u Srbiju. Zamolio sam u ime Zaklade da se zauzmu za njegova ljudska prava i oslobađanje.

Od Crvenog Križa Nizozemske primili smo 7. siječnja 1992. pismeni odgovor u kojem je navedeno kako je Crveni Križ Nizozemske neutralna i nestranačka humanitarna organizacija pa ne može ništa učiniti po našem zahtjevu.

Danas je poznato da je Mataušek po padu Vukovara bio u koloni koja je odvedena na “Velepromet” a trag mu se zatim izgubio. Posmrtni ostaci ekshumirani su iz skupne grobnice na vukovarskom Novom groblju. Identificiran je 14. studenog 2002. na Zavodu za sudsku medicinu u Zagrebu. Pokopan je u Aleji hrvatskih branitelja u Vukovaru.

4.10. 4. sjednica Uprave Zaklade – ostavka i izbor novog predsjednika Zaklade

Pozivi za 4. sjednica Uprave poslati su 8. prosinca a sjednica je održana je u nedjelju 15. prosinca 1991. s početkom u 15.00 sati u Stationsstraat 16 u Zevenbergenu. Od Uprave Zaklade bili su prisutni Ante Došen, Ivan Kantoci, Nikola Rašić i Desiree Swaneveld. Branko Bošnjaković i Ivan Dubravčić bili su odsutni. Na ovu sjednicu pozvani su i članovi radnih grupa i simpatizeri. Prisutni su bili Borjan Čače, Nina Fermin, Willem Schalekamp, Renata Došen, Ivanka van Oorschot-Radmantić, Vinko Prizmić, Snježana Rašić, Eduard Montezinos, Iva Balen i Božena Balen. Nakon otvaranja sjednice i pozdrava (1), utvrđivanja zapisnika s 3. sjednice (2) i pregleda pošte (3) na dnevnom redu se našla ostavka predsjednika (4).

Desiree Swaneveld je izrekla ostavku i u pismenom obliku predala je Upravi. Zatim je tu pismenu odluku i pročitala. Na moj prijedlog Uprava je nastavila sjednicu o toj točki u drugoj prostoriji. Ante Došen je izvjestio da Branko Bošnjaković zbog boravka u inozemstvu nije spreman preuzeti tu funkciju. Desiree Swaneveld je iznjela kako tajnik i blagajnik ne mogu obavljati dvije funkcije. Predložio sam da Ante Došen preuzme funkciju predsjednika. Nikola Rašić je podržao taj prijedlog. Ante Došen je prihvatio prijedlog uz primjedbu kako u uvoj situaciji nema druge mogućnosti. Napomenuo je da funkciju preuzima privremeno. Zatim smo utvrdili izbor Ante Došena na funkciju predsjednika Uprave. Predložio sam da se u nastavku sjednice ne ulazi u raspravu. Desiree Swaneveld je iznjela namjeru da svoju ostavku obrazloži donatorima i simpatizerima preko Vjesnika. Nakon toga vratili smo se ponovno u prostoriju k ostalima. Desiree Swaneveld je zatim iznjela dogovor Uprave da se ne ulazi u raspravu o ostavci i razlozima ostavke a da će preko Vjesnika svoju ostavku obrazložiti donatorima i simpatizerima. Izvjestila je da je na funkciju predsjednika izabran Ante Došen te da njezina ostavka na tu funkciju i na članstvo u Upravi ne znači povlačenje od aktivnosti u

ostvarivanju ciljeva Zaklade. Ante Došen je zatim izrekao zahvalu Desiree Swanevld na doprinosu oko osnivanja Zaklade i u aktivnostima Zaklade. Predložio sam da se na jednoj od sljedećih sjednica zahvalnost izrazi adekvatnije a sada da Desiree Swaneveld nagradimo pljeskom, što smo svi i učinili. Willem Schalekamp je predložio da Vjesnik Zaklade prenese riječi zahvale Ante Došena a Vinko Prizmić je predložio Desiree Swaneveld da kada se promijene okolnosti u kojima se nalaze Hrvati i Hrvatska ponovno uđe u Upravu Zaklade.

Pod točkom (5) raspravljalo se o sastavu Uprave. Iznio sam pismenu želju Willema Schalekampa da uđe u Upravu i predložio da se pristupi glasovanju o njegovu izboru za člana Uprave. Prisutni članovi Uprave su se izjasnili pozitivno te je Willem Schallekamp izabran za člana Uprave Zaklade. Willen Schallekamp je rođen 18.05.1942. a stanovao je u Den Hagu. Schallekamp je naglasio potrebu veće suradnje sa simpatizerima i jasniji i odvažniji nastup u ostvarivanju ciljeva koje si je Zaklada postavila. Predložio sam da Willem Schallekamp preuzme koordinaciju Radne grupe za informiranje što je i prihvaćeno. Ante Došen je predložio proširenje Uprave s gosp. Varga i gđom. Dithinsen. Odlučeno je da se na sljedeću sjednicu Uprave pozove gosp. Varga a s gđom Dithinsen obavi razgovor.

U točki (6.) bile su obavijesti o medicinskoj pomoći Hrvatskoj. Ante Došen je informirao kako je uz prethodne dvije pošilje poslana i treća pošiljka medicinskog materijala u Klinički bolnički centar u Rijeku u vrijednosti oko 100.000 guldena i 2,3 tone ostale humanitarne pomoći. Nikola Rašić je informirao o humanitarnoj pomoći Opatiji koju je pokrenup Diego Seljak i Božić u Hrvatskoj koju je pokrenuo Srećko Felice.

U točki (7) obaviješteno je o humanitarnoj pomoći Hrvatskoj. Obavijestio sam o akciji prikupljanja paketa s hranom za izbjeglice iz Hrvatske u Mađarskoj (Pech) u koju se uključio određeni broj ljudi a koju je organizirao Mensen in Nood/Caritas Neerlandica i koja je u međuvremenu poslana u Pech. U Caritas Zagreb preko Mensen in Nood/Caritas Neerlandica poslana je pošiljka zimske odjeće, 1,2 tone, dječja hrana, medicinski materijal i lijekovi. Predložio sam osnivanje Radne grupe humanitarna pomoć kako bi se više ljudi uključilo u te aktivnosti. Gđa. Renata Došen iznjela je želju da bude član te radne grupe. Predložio sam da preuzme funkciju Kontaktne osobe i poslova s tim u vezi što je Renata Došen i prihvatila. Ante Došen je obavijestio o grupi iz Musselkanala pokraj Groningena koja je iznjela želju voditi akciju humanitarne pomoći ugroženima u Hrvatskoj pod imenom Zaklade što je i prihvaćeno.

U točki (8) raspravila se situacija oko Vjesnika Zaklade. Obavijestio sam kako je uređivanje i objavljivanje 2. broja sa sobom donjelo priličan broj teškoća, nesporazuma koje će ubuduće trebati izbjegavati. No postignut je i napredak. Razmotren je niz progovora i sugestija a Willem Schalekamp je preuzeo obvezu do iduće sjednice Uprave izraditi prijedlog koncepcije Vjesnika.

U točki (9) obavijestio sam o osnivanju Radne grupe informiranje. Borjan Čače, kontaktna osoba Radne grupe opširno je informirao o planovima.

U točki (10) razmotren je pismeni prijedlog financijskog plana za 1992. kojeg je napravio i obrazložio blagajnik Nikola Rašić. Istaknuo je potrebu traženja donatora i supsidija kako bi se stvorili financijskli uvjeti za pokrivanje troškova aktivnosti Zaklade. Rasprava je odgođena za sljedeću sjednicu Uprave.

U točki (11) razmotren je prijedlog i donjeta je odluka da se u subotu 1. veljače u Zevenbergenu održi Susret s donatorima i simpatizerima Zaklade. Snježana Rašić i Renata

Došen preuzele su obvezu izrade prijedloga programa.

U točki (12) odlučeno je da sutra, 16. prosinca, na sastank u Pax Christi Nederland u Utrecht s Komisijom Istok-Zapad idu Ante Došen, Nikola Rašić i Ivan Kantoci.

U točki (13) zakazana je sjednica Uprave za 12. siječnja 1992. Sjednicu smo završili oko 18.00 sati.

4.11. Sastanak i razgovor s Pax Christi Nederland

Sastanak se održao 16. prosinca u popodnevnim satima u prostorijama Pax Christi Nederland u Utrechtu, Godebaldkwartier 74. Prisutni su bili iz Pax Christi Nederland: *Pieter van Rossem, Jan ter Laak, Paul Baars, Peter Ybeles Smit, Christine Merkel, Peter Lutjeveld, Peter Morée, Erik Laan* a iz Zaklade Nizozemska-Hrvatska: Ante Došen, Nikola Rašić i Ivan Kantoci. Erik Laan napisao je izvještaj o tom sastanku. Nakon pozdravne riječi, **Jan ter Laak** je kao cilj sastanka naveo razmjenu informacija o teškoj situaciji u Jugoslaviji, a naročito u Hrvatskoj. Obavijestio je o različitim aktivnostima preko kojih je Pax Christi angažiran oko rata u Jugoslaviji. Sudjelovali su u karavani mira i podupirali su ostale aktivnosti HCA-mreže (Helsinki Citizens' Assembly) u aktivnostima u Jugoslaviji. Različite inicijative su pokrenute preko Pax Christi Internationaal i preko Rimokatoličke Crkve. Za vrijeme Biskupske sinode za Evropu u Rimu od 28. studenog do 14. prosinca, Pax Christi je dao u opticaj izvrsni članak Geerta van Dartela, kojeg su mnogi pročitali. Biskupska sinoda je u svom pismu upućenom Sastanku EZ u Maastrichtu stavila na red i situaciju u Hrvatskoj. Pax Christi je supotpisao i pismo Biskupske konferencije (kardinala Simonisa), koje je poslano kardinalu Kuhariću. Predložio je da se dadne trenutna slika situacije u Jugoslaviji i Hrvatskoj prije nego što se krene u razgovor o ulozi Pax Christija.

Ivan Kantoci je informirao o represiji i agresiji JNA u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Kosovu. **Ante Došen** je ustvrdio kako sadašnji rat nije građanski rat već rat komunističke države Srbije protiv demokratske Hrvatske. Ustvrdio je da nije ni rat među nacijama. To su izgovori koji vode tome da rat može napredovati a Evropa i svijet može promatrati. **Jan ter Laak** je postavio pitanje koji su ti koji vode rat. Znači li to da se ne radi o srpskom narodu nego o komunistima? **Peter Lutjeveld** je htio doznati koji je odnos "četnika" (paravojnih jedinica) prema JNA. **Christine Merkel** je htjela doznati kako stoji s političkom kontrolom vojske ili izostankom kontrole. **Paul Baars** i **Peter Ybeles Smit** su htjeli čuti što bi Pax Christi mogao učiniti. **Ante Došen** je iznio kako je 1985. u Srbiji došlo do borbe za vlast među komunistima i gdje je pobijedio Milošević. On je zatim dobio vlast nad medijima, uključujući najveće novine 'Politiku'. Započeo je propagandom o obnovi slave 'Velike Srbije' i stvaranjem mržnje prema Hrvatima. Prije izbora prozvao se socijalistom (umjesto komunistom) te je pobijedio na izborim zahvaljujući svojoj kontroli medija. Opozicijske stranke se nisu mogle suprotstaviti zbog straha. Srpska pravoslavna Crkva je poduprla kampanju za Veliku Srbiju. **Christine Merkel** je postavila pitanje tko je onda agresor, kako se je nasilje toliko moglo razviti kao što je sada? Odgovorili smo kako je JNA postala srpska vojska i da je Jugoslavija postala sinonim za Srbiju koja želi zaposjesti područja u Hrvatskoj. Rekao sam (**Ivan Kantoci**) kako s obzirom na događaje u Hrvatskoj osjećam veliku nemoć. Gotovo ništa se ne poduzima iz Rimokatoličke Crkve u Nizozemskoj kojoj pripada i Pax Christi Nederland. Naveo sam kako mi je zasmetalo što je HCA (Helsinki Citizens' Assembly)

održao skup u Beogradu, zasmatala mi je kritika Franje Tuđmana od strane Tanje Petovar. **Christine Merkel** i **Jan ter Laak** su opravdavali postupke Pax Christija, da se diskutiralo o mjestu održavanja konferencije i da se Beograd odredio u dogovoru sa Slovencima. Da je štata što nije bilo Hrvata, koji su bili pozvani ali nisu došli jer vjerojatno imaju puno drugih briga. Naglasili smo (SNK) kako je od velike važnosti priznanje Hrvatske kao države jer tada može biti pružena i pomoć. Hrvatskoj se ne priznaje položaj žrtve a sama se jedva može i braniti. Milošević može tako nastaviti svoje planove. **Jan ter Laak** je rekao kako Pax Christi nije organizacija koja se može zauzeti za priznanje Hrvatske. Što ona može i što bi rado htjeli jest uspostavljanje konatakata s umjerenim, dijalogu sklonim grupama s jedne i druge strane, dakle i iz Srbije. Pax Christi je oprezan s nacionalističkim grupama. Pax Christi ne odbija ništa što različite države među sobom dogovore. **Ante Došen** je predložio za kontakte u Crkvi u Hrvatskoj Ivana Miklenića iz Glasa Koncila, objektivnu osobu koja poznaje mnogo ljudi, te Dražena Budišu mladog intelektualca koji poznaje mnoge mlađe političare. Pax Christi se izrazio voljnim Zakladi Nizozemska-Hrvatska pružiti pomoć ukoliko Hrvati žele voditi razgovore npr. s Ministarstvom vanjskih poslova ili političkim strankama. **Jan ter Laak** je sugerirao Zakladi da lobira i izvan katoličkih struktura, jer katoličke grupacije kao što su Pax Christi brzo čuju kako su izabrali hrvatsku stranu, i to zato jer u toj zemlji živi mnogo katolika. Zbog toga je još i važnije npr. vođenje razgovora s televizijskom kućom KRO voditi razgovore i s NCRV. Drug važna organizacija je Savjet Crkava, koji predstavlja mnogo veću grupu nego samo katolike. A oni pak još nisu zauzeli stav o situaciji u Jugoslaviji a to bi trebali. **Peter Ybeles Smit** je to potvrdio i dodao kako Reformirana Crkva stoji otvorena za razgovor o tome.

4.12. Pisma iz Nizozemske za Hrvatsku završavaju u Beogradu

Ivo Dubravčić mi se javio pismom 18. prosinca 1991. iz Delfta. U pismu je zapisao vijesti koje je vrijedno zabilježiti. Zaželio je supruzi i meni “dobru, ljudsku, blagoslovljenu i zdravu novu 1992. godinu. Zaželio bih to i svim momcima u domovini kad bi mi to dopustila Direkcija nizozemskih pošta. Kad sam prije dva tri mjeseca čuo od svojih u Zagrebu da im ne dolazi moja pošta mislio sam da to i nije čudno. Zagreb je bio na meti bratske avijacije, pucalo se po Varaždinu, Bjelovaru, Karlovcu, pa se moglo dogoditi da je negdje i koji poštanski vagon uništen. Onda sam čuo da pošta ne dolazi uopće makar sam uputio u Hrvatsku najmanje trideset pošiljaka. Načuo samda sva pošta za Jugoslaviju ide u Beograd, jer je tamo otvoren jedini jugoerodrom. Rekoše, da se napiše CROATIA umjesto YUGOSLAVIA, pa će sve biti u redu. Pisao sam CROATIA i opet ništa ne stiže. Odlučio sam priupitati nekoga u nizozemskim poštama što oni rade s poštom za tu jadnu, ranjenu Hrvatsku. Poslije nekoliko telerazgovora s poštama u Rotterdamu, Hagu, Delftu, Arnhemu dali su mi broj odgovornog u Hagu 070-3886988. Bio je to broj telexa i naši razgovori o odgovornosti nizozemskih pošta završili su na zujanju mašine. Preko poznatog (Desirée) saznao sam konačno, da u Hoofddorpu postoji odsjek za međunarodne poštanske usluge (Afd. Post International operation) i gosp. Martin de Haas (02503-75155) mi reče, da sva pošta za Jugoslaviju ide u Beograd avionom na izričit zahtjev Direkcije jugoslavenskih pošti. Pokušao sam gospodinu Martinu Zecu objasniti, da je tamo, u Jugoslaviji, rat i da je bezdušno, bezobrazno, neodgovorno i neljudski našu poštu za Hrvatsku slati u ruke ljudima, koji tu istu

zemlju Hrvatsku pale, ruše, siluju, razaraju, uništavaju, ubijaju, kolju i tuku. Gospodin Zec ne nalazi nikakvog razloga da bi se pošta priupitala za svoju odgovornost prema ljudima koji koriste usluge te pošte i koji očekuju da pošiljke dođu u ruke onih na koje su naslovljene. Nizozemska pošta ne nalazi nikakva razloga da objasni il'upozori korisnike njenih usluga prema Jugoslaviji, da računaju na mogućnost, da njihova pisma budu čitana i na drugoj strani fronta. Za ovdašnju poštu je glavno da je poštarina plaćena. Briga njih za sudbinu pošiljaka i korisnika! Zar ti ljudi o sedamdeset godišnjoj povijesti boljševizmanisu naučili ni ono najosnovnije: da je to najnehumanije društvo ovog stoljeća i da na granicama boljševičkog društva (a to su današnje granice Srbije) prestaje svako pravo čovjeka. Jedno pismo u rukama boljševičkog policajca može naslovniku (il'pošiljaocu) donijeti grdnu nepraviliku, tamnicu pa čak i smrt. O ratu u Hrvatskoj, boljševičkoj pošti i svojim obavezama nizozemske pošte morale bi povesti računa. Toliko za danas. Kako je bilo prekojučer? Pozdrav, Ivo."

4.13. Ucijenjivanje iz Prve nizozemske dobrovoljačke jedinice

Krajem studenog 1991. nekolicina bivših nizozemskih vojnika osnovala je u gradiću Wolvega, u pokrajini Frizija, "Radnu zajednicu Nizozemska – Hrvatska" i putem oglasa u novinama pozivala dobrovoljce u Nizozemskoj u svoju dobrovoljačku jedinicu s ciljem *pružanje otpora u Hrvatskoj protiv srpskog agresora*. Među osnivačima bila su i dvojica Hrvata. Organizaciju je predstavljao Douwe van der Bos bivši profesionalni vojnik i osamdesetih godina član nizozemske nacionalističke političke stranke *Stranka centra*. Zakladi su se javili pismom i priopćenjem za javnost 2. studenog 1991. i u pismu zatražili financijsku pomoć. Zaklada Nizozemska – Hrvatska se distancirala od te organizacije. Smatrali smo da će naštetiti slici Hrvatske u Nizozemskoj. Motivi i ciljevi bili su nam sumnjivi a njihova osobna prošlost nepoznata.

22. prosinca javili su nam se ponovno pismom (koje su poslali i na adrese nekoliko hrvatskih organizacija u Nizozemskoj) u kojem su opravdavali svoje postojanje i obavijestili kako su u Zagrebu razgovarali s vojnim autoritetom na najvišem nivou te da su od komandanta vojnog područja za Liku dobili pismenu garanciju da će nizozemski dobrovoljci imati istit status, prava i obveze kao i hrvatski vojnici. Javili su kako su razočarani Hrvatskom zajednicom u Nizozemskoj jer od hrvatskih organizacija u Nizozemskoj o njihovoj inicijativi nisu primili niti jednu jedinu pozitivnu reakciju. Izrazili su svoje uvjerenje kako Hrvati u Nizozemskoj nisu nepovjerljivi samo prema Srbima nego prije svega prema Nizozemcima a i prema sunarodnjacima. Svoje pismo puno optužbi na račun Hrvata u Nizozemskoj završili su tvrdnjom kako nitko ne može očekivati da uvijek ista ramena podnose sve teškoće koje jedna organizacija, što bismo mi morali znati, traži. Ukoliko se po toj točki u kratkom roku ne pronađe rješenje, da oni ne vide druge mogućnosti nego zaustavljanje osobne pomoći i usluga savjetovanja Hrvatskoj, koliko god da im je to, zbog naroda, teško. U tom slučaju ne preostaje im ništa drugo nego tu odluku objaviti u Hrvatskoj i Nizozemskoj putem međunarodnog priopćenja za medije. Njihova, pretežno negativna iskustva s Hrvatskom zajednicom u Nizozemskoj, naveli su, i nedostatak podrške iz te zajednice, da će oni preneti u osobnom razgovoru s predstavnicima Vlade u Zagrebu i s komandantom na ličkome frontu, kako bi bili dobro obaviješteni o razlogu zašto oni povlače dobrovoljce *Radne zajednice Nizozemska –*

Hrvatska u Nizozemsku. Pri tom, da se neće ustručavati i imenovati ljude. Douwe van der Bos, koji je potpisao pismo, zaključio je riječima: *Po posljednji put žurno vas tražim, prije mog odlaska u Zagreb 1. siječnja 1992. da mi javite da li ste ili niste spremni podržati, u krajnjem slučaju i pod uvjetima, na neki prihvatljiv način, nizozemske dobrovoljce. Pri tom promislite da ti mladići provode Božić i doček Nove godine u teškim prilikama, rame uz rame s hrvatskim mladićima. S poštovanjem, Douwe van der Bos, u ime Radne zajednice Nizozemska-Hrvatska.*”

Predsjednik Zaklade dr Ante Došen i ja, tajnik Zaklade odgovorili smo im pismeno 12. siječnja 1992.: *Poštovani gospodine Van der Bos, povodom Vašeg pisma od 23. prosinca 1991. osjećamo potrebu pojasniti Vam nekoliko stvari. Vaše razočaranje o potpunom nedostatku pozitivnog odjeka na Vašu inicijativu, prije svega iz hrvatskih organizacija i udruženja u Nizozemskoj, možemo razumijeti. No mi ne dijelimo to razočaranje. Vaša sugestija kako bi to držanje moglo biti posljedica nezainteresiranosti, nedostatak vremena i spremnosti, ili nepovjerenja prema svačemu i svakom je potpuno pogrešna. S Vašom analizom prilika u Hrvatskoj i dosadašnjih rezultata pokušaja posredovanja Evropske zajednice možemo se donekle složiti. No “rješenja” koja Vi protiv toga nudite apsolutno ne dijelimo. Gdje mi vidimo našu zadaću, politički i kulturno izgraditi most između naroda Hrvatske i Nizozemske, Vaše vojno miješanje vidimo kao kontraproduktivan put. Mi mislimo da jedna takva inicijativa negativno utječe na javno mnijenje u Nizozemskoj i šteti slici Hrvatske. Organiziranje i slanje neslužbenih grupa kako bi aktivno sudjelovali u ratu pojačava upravo (krivi) dojam da je riječ o građanskom ratu bez ikakvog sistema i organizacije. Mi se upravo trudimo kako bismo pokazali da je ovdje riječ o hladnokrvno pripremljenom i izvođenom okupatorskom ratu, o agresiji takvog opsega koja treba svjestan, međunarodno koordiniran zahvat. Pod ‘međunarodnim zahvatom’ mislimo na trupe Ujedinjenih naroda, pod okriljem međunarodne zajednice i politike, a nikako ne pojedinačne akcije kao što je vojačenje dobrovoljaca. Ovo posljednje smatramo nedemokratskim načinom djelovanja i stoga ne možemo izraziti našu podršku takvoj praksi. Autoriteti u Hrvatskoj su se također očitovali u tom smislu. Nama nije poznato koji je to komandant regije Lika – i s kojim ovlaštenjima – mogao Vam izdati pismenu garanciju za nizozemske dobrovoljce; jer je nama poznato da su takve inicijative odbacili i Predsjednik Hrvatske Franjo Tuđman i komandant Hrvatske garde general Anton Tus. Bez da sumnjamo u politička uvjerenja pojedinih dobrovoljaca – i svjesni njihovog osobnog zalaganja – naše negativno držanje prema “Radnoj zajednici Nizozemska-Hrvatska” odnosi se na osnivače i inicijatore: političke pozadine su takve naravi da se mi bez dvoumljenja od toga distanciramo što ćemo činiti i u budućnosti. Radi reda, dajemo Vam na znanje da kopiju ovog pisma također šaljemo na udruženja i organizacije čije adrese su bile navedene u Vašem pismu. Vjerujemo da smo Vam ovim dali dovoljno informacija. S poštovanjem, Drs Ivan Kantoci, tajnik, Dr Ante Došen, predsjednik”.*

6. veljače 1992. odgovoreno nam je s pismom slijedećeg sadržaja: *“Poštovana Uprava, Primili smo Vaše pismo od 12. siječnja. Nakon slanja našeg prvog pisma na nekoliko hrvatskih organizacija i poduzeća osjeća se promjena u držanju tih organizacija prema N.K.W. (Radna zajednica Nizozemska-Hrvatska) i nizozemskih dobrovoljaca. Reakcija vaše Zaklade je jedina negativna reakcija što nas začuđuje jer u dnevnim novinama “De Gelderlander” od 7. studenog 1991. gospodin Ivan Kantoci tvrdi kako može razumjeti*

dobrovoljce pri čemu je između ostalog rekao: "To je reakcija na čekanje između ostalih i nizozemske Vlade. Ti ljudi smatraju da trebaju nešto učiniti." Gospodin Kantoci je usporedio situaciju u bivšoj Jugoslaviji s ratom u Španjolskoj tridesetih godina. (Nisam usporedio situaciju oko rata nego situaciju oko odlaska u rat dobrovoljaca, op.a.) "I tamo su se tada borili mnogi strani idealisti". Uprava Zaklade Nizozemska-Hrvatska može smatrati naše aktivnosti kontraproduktivnim putem no mi ih vidimo kao jedini put prema ispravljanju pogrešaka koje je napravila nizozemska Vlada i prije svih Ministar vanjskih poslova, Hans van den Broek. Od strane stanovnika Nizozemske i stanovnika Hrvatske dobivamo upravo jako pozitivne reakcije na našu inicijativu. Za vrijeme moje posjete Hrvatskoj potvrđeno mi je od ministarskog nivoa da se naša pomoć jako cijeni od strane hrvatskih autoriteta i stanovništva posebno zbog toga jer je inicijativa nastala u vrijeme kad je hrvatski narod stajao u svijetu gotovo sam. Vaša tvrdnja da su se predsjednik Tuđman i general Anton Tus distancirali od toga nije istinita jer te izjave su se odnosile na dobrovoljce koji su se htjeli priključiti para-vojnim jedinicama. Kao što možete znati nizozemski dobrovoljci su postali dio regularne hrvatske vojske. Osim toga kako tumačite prisutnost tisuća stranih dobrovoljaca u Hrvatskoj ako bi to bilo protiv volje civilnog i vojnog vodstva Hrvatske? Ako ste dobro pročitali naše ciljeve trebalo vam je postati jasno da mi dajemo prednost rješenju konflikta u okviru U.N. slanjem trupa do povijesnih granica Hrvatske. Dok se to ne dogodi mi ćemo nastaviti s pružanjem stvarne potpore hrvatskom narodu. U vašem se pismu distancirate od inicijatora i osnivača N.K.W. na temelju njihove takozvane političke prošlosti. Ako bi i bilo riječi o političkom aktivizmu on se odnosi na članstvo u strankama koje su sasvim zakonite i djeluju u okviru nizozemske parlamentarne demokracije. Dobrovoljačka inicijativa stoji osim toga odvojeno od bilo kojeg političkog utjecaja i treba je vidjeti u potpunosti humanitarnom. Mišljenja i predrasude koje koristite mogle su vrijediti u bivšoj komunističkoj Jugoslaviji, u Nizozemskoj je to za osudu i u sukobu s demokracijom i duhom Ustava, koji zabranjuje pravljenje razlike na svjetonazorskim i političkim temeljima. Karakteristično je da Uprava Zaklade Nizozemska – Hrvatska uzima negativan stav o osnivačima N.K.W. bez da je ikad i s jednim od njih razgovarala i pri čemu ste se vjerojatno prije svega dali voditi jednostranim i subjektivnim vijestima nekih dnevnih novina u ovoj zemlji. Te su novine dobile svoje informacije opet od jednog privatnog stasi-ureda iz Amsterdama lijeve orijentacije, od kojeg je sestrinska organizacija nekad od strane državnog tajnika Ad van de Ploega označena kao 'kripto komunistička'. Zbog toga se pitamo da li su članovi Uprave organizacija koji takve 'obojene' informacije preuzimaju bez kritike sami ostali pošteđeni od neke političke prošlosti i da li su to pravi ljudi koji bi trebali 'politički i kulturno' graditi mostove između Nizozemske i Hrvatske. Ili se tu odnosi samo na pokušaj gradnje mosta između 'određenih političkih tokova' u obje zemlje, tokova koji gledajući promjenjene odnose 'Istok-Zapad', prisiljeni su obući 'novi kaput', no u biti ostaju opasni kao i u prošlosti. Za vašu informaciju o našoj organizaciji upućujemo vas na članak u časopisu H.P./De Tijd od 6. veljače ove godine. Uz prijateljski pozdrav, Douwe van der Bos, koordinator, W. van Noort, pukovnik izvan službe, Voditelj instrukt. hrvatske vojske. N.B. Kopija pisma je poslana svim hrvatskim organizacijama."

Uprava Zaklade je na svojoj sjednici od 23. veljače 1992. odlučila ne odgovoriti na ovo pismo.

Državno vojno odvjetništvo Nizozemske provelo je četiri istrage protiv 13 članova te

dobrovoljačke jedinice radi njihove moguće uloge u operaciji Medački džep 1993. U to vrijeme bili su pripadnici 9. gardijske brigade Hrvatske vojske. Istrage nisu potvrdile da su učinili kakav zločin. Ministar obrane Gojko Šušak je 1992. zapovijedio otpust stranih dragovoljaca iz HV-a i zabranio prijem novih dragovoljaca, stranih državljana. Razlog je bio što je među tim dragovoljcima bilo i onih sa sumnjivom prošlošću.

Dnevne novine Brabants Nieuwsblad od 15. i 16. siječnja 1997. pisale su vrlo opširno o djelovanju nizozemskih vojnika u Hrvatskoj pod naslovom *“Plaćenici u Hrvatskoj, Nizozemci sudjelovali u masovnom ubijanju”*; *“Rekonstrukcija jednog etničkog čišćenja, Krvava kupelj u Medaku”* gdje je posebno opisano djelovanje i sudbina Johanna Tildera kojeg su Krajinski Srbi zarobili 6. travnja 1994. i koji je pod nerazjašnjenim okolnostima 10. svibnja 1994. u njihovu zarobljeništvu ubijen.

4.14. Humanitarna pomoć za izbjeglice u Opatiji

Diego Seljak rodom iz Opatije, preko Zaklade je 18. prosinca poslao “Župskom karitasu” u Opatiji novčanu pomoć za izbjeglice u iznosu od f. 2000,-. Župnik p. Petar Sabolić D.I. je pismeno zahvalio na pomoći u ime 10.000 izbjeglica koliko ih je tada bilo smješteno na području Opatije a koju će upotrijebiti za djecu izbjeglica. Javio je kako je u tom trenutku oko 2000 izbjeglica smješteno u obiteljima i pismo zaključio riječima: *“Zahvalni smo Vam za svaku malenkost. U Vašem daru vidimo ljubav i solidarnost naših prijatelja. To je često važnije nego sama pomoć”*.

4.15. Humanitarna pomoć “Božić u Hrvatskoj” za gardiste u Sunji i okolici

Felice Antonio Maggia, konzul Italije iz Rotterdama (majka mu je bila je rodom iz Sunje) organizirao je preko Zaklade sredinom prosinca među Talijanima u Rotterdamu akciju “Božić u Hrvatskoj”. Od skupljenog novca kupio je u Nizozemskoj i Italiji hranu i odjeću za gardiste koji su branili Sunju i okolicu u iznosu od f. 10.300,-. Na putu u Sisak, gdje su u župnom uredu predali pomoć i u posjet Sunji pratio ga je *Branko Balenović* iz Rozenburga a rodom iz Siska.

4.16. Statistika tajništva Zaklade za 1991. godinu

1991. godine Uprava Zaklade održala je 5 sastanaka. Donesene su 44 odluke. Zaklada je zaprimila i razmotrila 52 dopisa. 30 dopisa je otposlano u ime Zaklade.

4.17. Financijski pregled za 1991. godinu

Na osnivačkoj sjednici 1. rujna 1991. blagajnik Nikola Rašić je od osnivača Zaklade primio početni kapital od f. 900,-.

Ukupni prihodi u 1991. godini iznosili su f. 33 790,34. Za rad Zaklade donirano je f. 8 625,-. Za akciju Medicinska pomoć donirano je f. 5 610,-. Za akciju Pomoć izbjeglicama u Opatiji donirano je f. 7 080,-. Za akciju ‘Božić u Hrvatskoj’ donirano je f. 10 550,-. Ostali prihodi iznosili su f. 1 925,34

Ukupni rashodi u 1991. godini iznosili su f. 13 580,70. Saldo na dan 31.12. 1991. je iznosio + f 19 424,99. Za sve akcije humanitarne pomoći isplaćeno je ukupno f. 11 704,99.

Za 1992. planirani su prihodi u visini od f. 20.000,- a rashodi u visini od f. 79.200,-.

IVAN KANTOCI, Bussloo, siječanj 2019.